

VAKOK VILÁGA

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÓK
ORSZAGOS SZÖVETSEGENEK
FOLYÓIRATA

ELŐFIZETHETŐ A
MEGYEI SZERVEKNÉL
ÉS

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÓK
ORSZAGOS SZÖVETSEGENEK
KIADÓHIVATALANÁL:
BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47.
TELEFON: 210-440

XLIV. évfolyam
1983 * 12 szám

L. Braille

HENTSCHEL. 1983. VI. 9.

ELNÖKSÉGI ÜLÉS

Szövetségünk Központi Elnöksége 1983. október 27-én ülést tartott.

Jelen voltak: dr. Jáksó László elnök, dr. Bódi István főtítká, Bar-na Zoltán, Csengeri József, Erhartné dr. Molnár Katalin, dr. Hohl József, Gerdelics Ferenc, Nagy Ernő, Pinviczki György, dr. Szabó Károly, Szemerédi István, dr. Szél Lajos elnökségi tagok, valamint Kiss Sándor, Lak István, dr. Molnár Antal elnökségi póttagok és Váradi Péterné főelőadó.

Dr. Jáksó László elnök megnyitójában ismertette a napirendet.

Az első napirendi pontban a Központi Elnökség foglalkozott a „Működési Szabályzata. Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége Megyei Szervezeteinek részére” című anyaggal, amelyet Szemerédi István szakmai csoportvezető állított össze, és amelyet az elnökségi tagok előre írásban megkaptak.

Ennek megtárgyalása során többen felszólaltak és egyetértettek dr. Szél Lajos véleményével, hogy a címet meg kell változtatni. Tájékoztató és irányelvek a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége Megyei Szervezeteinek részére címen jelenjék meg a kiadvány a módosított Alapszabály elfogadása után.

Váradi Péterné felolvasta Nagy Ernő előterjesztését, amely számos javaslatot tartalmazott a tájékoztató elkészítéséhez. A Központi Elnökség megbízta a szakmai csoportvezetőt, hogy a javaslatok felhasználásával készítse el az anyagot.

A második napirendi pont előadója dr. Bódi István főtítká volt, aki tájékoztatta az Elnökséget a titkári-adminisztrátori értekezlet időpontjáról, ennek programját a Központi Elnökség már korábban jóváhagyta. A titkári-adminisztrátori értekezletre 1983. december 2-án délelőtt féltizenegykor kerül

sor. Az országos küldöttközgyűlés 1983. december 3-án délelőtt 9 óra-
kor kezdődik.

Az első napirendi pont az Alapszabály módosításának ismertetése, amelynek megvitatása és elfogadása után a Központi Elnökség beszámolója következik.

A küldöttek a beszámolót és a módosított Alapszabály tervezetét előre írásban megkapják.

A Központi Elnökség a tájékoztatót elfogadta.

Ezután bejelentéseket hallgattak meg a jelenlevők. Dr. Bódi István főtítká bejelentette, a Központi Elnökség határozata értelmében az

etióp vak hadirokkantak részére összekészítették azokat a segédeszközöket, amelyeket a Honvédelmi Minisztérium juttat el rendeltetési helyükre. Bejelentette továbbá, hogy a Jugoszláv Vakok Szövetségétől levelet kaptunk, amelyben felkérlik szövetségünket, segítségünk abban, hogy egyik megyei szervezetünkkel kapcsolatot teremthesse-
nek; a testület a Vas megyei Szervezetet javasolta.

Mezőkövesden megrendezték a vakügyi foto kiállítást, melynek nagy sikere volt. A kiállítást a főtítká nyitotta meg. Végül dr. Bódi István tájékoztatta a testületet arról, hogy a Veszprém megyei Szervezet titkárát, Danyi Ernőt fegyelmi úton leváltották.

Az ülés dr. Jáksó László elnök zárszavával ért véget.

Szemerédi István

Megyei szervezeteink életéből

A KÖRZETI CSOPORTOK TAGGYÜLÉSEI SOMOGYBAN

A megyénkben működő körzeti csoportok a siófokit kivéve, 1983 szeptember havában tartották évi rendes taggyűlésüket. Mivel a Siófoki Körzeti Csoport ez év június 21-én tartotta vezetőségválasztó taggyűlését, ezért ott nem volt aktuális újabb találkozót tartani. Kaposvárott 12-én, Nagyatádon 19-én, Barcsen 21-én, Marcaliban pedig 28-án volt az esemény. A taggyűlést Kaposvárott Dékány György, megyei szervezetünk alelnöke, a többi helyszínen pedig e sorok írója, megyei szervezetünk elnöke vezette. A megnyitó és az üdvözlő szavak után mindenhol műsor következett. Kaposvárott a Tóth Lajos Általános Iskola európai hírű énekkara és az Egészségügyi Szakközépiskola tanulói, Nagyatádon a helyi I. számú Általános Iskola diákjai, Barcsen a városban működő I. számú Általános Iskola tanulói,

Marcaliban pedig a helyi gimnázium fiataljai szerepeltek. A közreműködő iskolák diákjainak műsora szavalatokból, ének- és zeneszámokból épült fel.

A tanulók szereplése után valamennyi taggyűlésen tanácselnök-helyettes, — Kaposvárott Tóth János, Nagyatádon Juhász Sándor, Barcsen Halász Miklós és Marcaliban Budafai László — tartott tájékoztatót városuk és környékének fejlődéséről. Az előadók beszéltek a lakáshelyzetről, iskolák építéséről, az egészségügyi intézmények hálózatának bővítéséről, valamint a vízgazdálkodásról.

A körzeti csoportoknál folyó munkáról a körzeti csoportok elnökei számoltak be. A beszámolók foglalkoztak az elért eredményekkel, az előadók szóltak a gondokról is. Az elnöki beszámolókat hozzászólások követték. Barcsen és Marcaliban közlekedési nehézségekkel foglalkoztak a felszólalók. A szót kérők valamennyien egyetértettek a tag-

A nagyatádi Művésztelepen a művész egy alkotásán dolgozik

megköszönte a helyi tanácsi és társadalmi szervek segítségét, majd a taggyűlést bezárta.

Nagyatádon a taggyűlés után közös kiránduláson vettünk részt — a látó nyugdíjasokkal —, amelyet a Nagyatádi Művésztelepre szerveztek. E kiránduláson az idegenvezető tájékoztatót bennünket a művésztelep életéről és az ott látható alkotásokról. Azután a Nagyatádi Parkerdőbe mentünk, ahol a városi 1. számú Általános Iskola tanulói műsorral szerepeltek. A diákok népi táncokat, verseket és énekszámot adtak elő. Majd megvendégelték a jelenlevőket.

Nagyon örültünk ennek a kirándulásnak, mert igen hasznos beszélgetést folytattunk a látó kirándulótársakkal.

Csik Lajos

díjak emelésével. Volt szó a szociális segélyekről, a folyóiratok előfizetési díjának növekedéséről. A nagyatádi hozzászólók közt volt Marosi Józsefné, a helyi Vöröskereszt szervezetének elnöke, aki elmondta, hogy megalakult a városban a Vöröskereszt szervezet nyugdíjas klubja, amelyben szívesen látják vendégül a látássérült embereket.

A hozzászólásokra mindenki megkapta a megfelelő választ. A taggyűlések valamennyi helyszínén az elnöki teendőket ellátó sorstárs

A nagyatádi parkerdőben az I. sz. Általános Iskola táncsoportja népi táncot ad elő

HÍREK SZOLNOK MEGYÉBŐL

Fórizs László színes, hangulatos tudósítást küldött a karcagiak kirándulásáról és a szolnoki találkozóról. Ennek alapján ismertettük az eseményeket.

1983. szeptember 6-án reggel indult el az autóbusz a karcagi körzeti csoport tagjaival, akikhez 3 Szajolból érkezett „pávakörös” is csatlakozott. A kirándulás során többek között a következő helyeken jártak. Először a Hortobágyra utaztak, ahol két órát töltöttek el a szép, napos időben. Majd Tokaj

volt a következő állomáshelyük. Onnan Sárospatakra mentek. Ott a várat, az új művelődési központot és a műemléktemplomot tekintették meg. Sárospatakon az Otthon étteremben fogyasztották el a finom ízletes ebédet.

Azután a határszéli Sátoraljaúj-

helyre vezetett útjuk. Ott a Széphalom nevű városrészbe mentek. Széphalomban az egykori kis faluban élt Kazinczy Ferenc, a legnagyobb magyar nyelvújító, és költő. A kirándulók mélyszéles tisztelettel lépték át a széphalmi Kazinczy-Mauzóleum küszöbét. Előadást hall-

gattak meg irodalmunk nagy egyéniségének életéről, munkásságáról. Az épülethez tartozó parkban a Kazinczy család több tagjának síremléke látható. A kirándulók a park hatalmas fáinak lombátra alatt séta közben felkeresték a sírokat.

Végezetül a résztvevők nevében Papp Jánosné mondott hálás köszönetet az élményekben gazdag, tartalmas, szép kirándulásért, amelynek utazási és étkezési költségeit a Karcagi Városi Tanács fedezte.

... Találkozó Szolnokon 1983. szeptember 3-án és 17-én.

A 3-i összejövetelen a látás- és hallássérültek szervezeteinek meghívott aktivistái vettek részt. A nagyon hasznos baráti beszélgetéssel töltött találkozót Németh Lászlónak, a hallássérültek szervezete titkárának kertjében tartották meg.

17-én, a mozgássérültek egésznapos ünnepségén, sokan megjelentek a látás- és hallássérültek szervezeteinek tagjai közül.

Az ünnepi szónok értékelte a

mozgássérültek egyesületének eddig elért eredményeit. Majd bejelentette, hogy folyamatban van egy olyan épület megvásárlása, amely megfelelő átalakítás után a testi fogyatékosok (látás-, hallás- és mozgássérültek) valamennyi szervezete részére külön-külön egy-egy iroda helyiséget lehet létesíteni.

Rendezvények tartására alkalmas nagyterem kialakítására is van lehetőség az épületben.

Az ünnepség résztvevői azután autóbuszos városnézésen ismerkedtek Szolnok nevezetességeivel. Németh Lászlóné jó idegvezetőként mutatta be a várost. A városnézés végén Németh Lászlóné kertjében üdítőital, sütemény és szőlő várta az érkezőket. Majd ezután közös ebéd következett az Aranylakat étteremben. Ebéd után az étteremben és környékén folytatódtak a rendezvények. Vacsora után helyi színészek vendégszereplése következett.

A színészek játéka után kezdődött a tánc a szórakozás, amely hajnali négy óráig tartott.

lítást néztük meg. Útközben Rácz Sándor az érintett helységek történetével ismertetett meg bennünket.

Végezetül köszönetünket fejeztük ki a makói művelődési központnak és a szervezőknek, hogy részesei lehettünk egy sikeres, sok élményt nyújtó gazdag kirándulásnak.

Szabó István

MAKÓI KLUBUNK SIKERE

Makó Város Tanácsának és társadalmi szervezeteinek vezetősége egy évvel ezelőtt honismereti pályázatot hirdetett, „Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent” címmel városunk felszabadulásának 39. évfordulójára. A pályázatra benyújtotta munkáját a Makói József Attila Művelődési Központ és Üttörőház épületében működő Vakok és Gyengénlátók Néprajzi, Népeleleli Klubja is. A beküldött csoportos pályamunkában dolgoztam fel Várhegyi Mihály egy meséjét és két igaz, megtörtént esemény elbeszélését, valamint Szabó Juliannának, egy ősi fazekas dinasztia utolsó sarjának visszaemlékezéseit „Fazekasok, cserepesek Makón” címmel. Továbbá Köblös Antalné memoárját, Libakereskedők, tépők és tömők Makón címen. Ezeket túl összegyűjtöttem és feldolgoztam Szabó Istvánnak, a Makói Körzeti Csoport elnökének gyerekkori betlehemes emlékeit, Római katolikus betlehemes játékok címmel.

Makón, az elsőnek felszabadított magyar városban felszabadulási ünnepség sorozattal emlékeztek az évfordulóra, ennek keretében hirdették ki a pályázat eredményét. Csoportos pályamunkánk a felnőtt kategóriában második díjat kapott. A Szabó Istvántól gyűjtött és feldolgozott munka a zsűri különdíját kapta. A díjakat dr. Forgó István a Makói Városi Tanács VB elnöke adta át a helyezetteknek. A nyerteseknek gratulálunk.

Rácz Sándor

KIRÁNDULÁS A BÜKKBE ÉS A MÁTRÁBA

A vakok és gyengénlátók Csongrád megyei Szervezete 1983. szeptem-

BÉKÉS MEGYÉBEN JÁRTUNK

Szövetségünk Csongrád megyei Szervezetének Makói Körzeti Csoportja 1983. szeptember 17-én kirándulást szervezett tagjai részére, amelyen kísérőként a szervezetet patronáló Makói Kun Béla Általános Iskola néhány tanulója is jelen volt. Rácz Sándor klubvezetőnk és felesége irányításával indultunk el a hosszú útra.

Autóbuszunk Csanádalbertin, Pityarosan, Mezőhegyesen, Mezőkövácsházán, Medgyesegyházán keresztül érkezett Gyulára. Ott először a híres Gyulai Húskombinátot tekintettük meg. Majd a XV. században épült és az 1960-as évek elején helyreállított várba mentünk, amelyben nyaranta színjátékokat adnak elő. A várban lévő múzeumban megnéztük a hadászati, a néprajzi, a helytörténeti és a víziéletet bemutató kiállítást. Ezután felkerestük a híres fürdőt és a mellé épült gyógyüdülőket. Később az Al-

másy-kastély szépségében gyönyörködtünk. Ebben a kastélyban tartották fogva, majd innen vitték Aradra az 1848—49-es szabadságharc 13 hős tábornokát. Az épületben ma gyermekotthon működik. Ezután a Fehér- és a Kettős-Körös mentén az új hídon át megérkezünk Dobozra. Doboz falu már az Árpád-korban királyi birtok volt, makkoltató helyként említik az oklevelek. A községben megnéztük a Wenckheim grófok által építtetett műemléktemplomot, és a terület volt urainak sírkápolnáját.

Ebéd után Békéscsabára utaztunk. Ott a Munkácsy Mihály Múzeum kiállításait tekintettük meg.

Hazafelé megálltunk Kaszaper községben, ahol klubvezetőnk elmesélte az 1940-es évek elején történt hatalmas erejű olajkitörés esetét.

Tótkomlóson, a helyi evangélikus lelkész mutatta be a nagyméretű templomot. Ezután a községben összegyűjtött szlovák néprajzi kiál-

tember 23—25 között három napos kirándulást rendezett. Az utazáson a Csongrádi, a Makói, a Szegedi és a Hódmezővásárhelyi Körzeti Csoporthúrára jelentkezett tagjai vettek részt. A Dél-Alföldi Gázszolgáltató Vállalat autóbussza vitte a kirándulókat, amelyet Zékány Flórián gépkocsivezető biztos kézzel vezetett. E sorok írója, a Vakok és Gyengénlátók Makói Néprajzi, Népművelési Klubjának vezetője — mint kísérő — részese lehettem ennek az élményekben gazdag, sikeres országjárásnak.

Szegedről, Hódmezővásárhelyen, Tiszaföldváron, Szolnokon keresztül utaztunk, majd Feldebrőre érkezünk. Ott megtekintettük a XI. században épült és a közel múltban restaurált templomot. Innen az út Egerbe vezetett, ahol az Egri csillagok nevű turistaházban nyertünk kényelmes elhelyezést és jó ellátást. Eger történelmi és műemlékekben gazdag város. Több nevezetességét is megnéztük. Jártunk a várban, a megyei tanács épületében, a székesegyházban. A Gárdonyi Géza Emlékházban nagy írónkra emlékezünk. Voltunk a Szép asszony völgyében is.

Szilvásváradon felszálltunk a Szalajka-patak völgyében közlekedő erdei kis vasútra, amelyen csaknem 5 km utat tettünk meg, közben gyönyörködtünk a csodálatos panorámában. Ezután gyalog tettük meg az utat fel a Szalajka-patak forrásához. Majd visszafelé a patak mentén a pisztrángos tavak és a csodálatos vízesések közelében mentünk. Közben beérkeztünk az erdei múzeumba. Ez a szabadtéri múzeum a sokhasznú erdő múltjának, valamint a famunkásoknak állít emléket.

Bélapátfalván megnéztük a régi és az új cementgyárat. Innen elmentünk a községben lévő, XIII. században épült román stílusú cisztercita templomba és az apátsági épületek romjaihoz.

Megtekintettük a siroki várat. Majd Parádon a Károlyi-kastély közelében megnéztük a „Cifra istállóban” kialakított Kocsi-múzeumot.

Jártunk Mátraházán és Mátrafüreden is.

Gyöngyösön elmentünk az Orczy-kastélyban lévő Mátra múzeumba. Ott megnéztük a Hermann Lipót hagyatékából rendezett gyűjteményes kiállítást, gyönyörködtünk a csodálatos festményekben. Felejthetetlen emlék marad a múzeumban látott mammut csontváz, a kőzet-, a lepke- és a madárgyűjtemény, valamint a Mátra élővilágát bemutató vetítés, amelyet hangfelvétel kísért.

Az egész kirándulást a vidámság és a jó hangulat jellemezte. A sikerhez nagyban hozzájárult dr. Rózsi László idegenvezető, aki szívvel-lélekkel igyekezett mindent bemutatni.

A kirándulók végezetül köszönetet mondtak Suti Lajosnak, a Csongrád megyei Szervezet titkárnak, Packelmann Jánosnének és az idegenvezetőnek ezért a jól megszervezett, jól sikerült kirándulásért.

Rácz Sándor

BORSODIAK A MÁTRÁBAN

A vakok és gyengénlátók Borsod megyei Szervezete 1983. október 1-én kirándulást szervezett. A Dósgyőri Lenin Kohászati Művek KISZ-szervezetének bizottsága térítésmentesen biztosított szervezetünk részére egy autóbusszt, amelyet ezúton is hálásan megköszönünk.

Reggel indultunk Miskolcra. Az első megálló Mezőkövesden volt, ahol az ottani körzeti csoport hozánk csatlakozó tagjaival 33 résztvevőre emelkedett létszámunk. A Mátra tiszta, magaslati levegője ezen a napfényes őszi napon különösen kellemessé tette Mátrafüreden a sétát. A mátrafüredi sétátéren és az annak szegélyszávjában álló XVIII. században épített kápolnánál is megálltunk, hogy megnézzük, valamint meghallgassuk a róla szóló ismertetést. A séta és a levegőzés után a Benevár étteremben ebédeltünk.

Ebéd után Egerbe vezetett az utunk. Ott először a várba mentünk, majd megtekintettük a szé-

kesegyház építészeti értékeit, a történelmi városközpont épületeit. Leszták Istvánné, megyei szervezetünk adminisztrátora a műemlék-épületek feliratait felolvasta az érdeklődőknek.

Magyarországi szervezetünk titkára, e sorok írója együtt örült társaival, hogy részese lehetett ennek a szép és jól sikerült utazásnak. A kirándulás a mindennapok egyhangúságából jó kikapcsolódást, felfrissülést jelentett számunkra, a keményebb időjárás beköszöntése előtt.

Dr. Kiss László

ÜNNEPSÉGEK A FEHÉR BOT NAPJA ALKALMÁBÓL

Október 15-e, a fehér bot nemzeti napja alkalmából országsszerte tartottak ünnepségeket szövetségünk megyei szervezetei és az ezekhez tartozó körzeti csoportok. Valamennyi rendezvényen megjelentek szövetségünk területi szervezeteinek vezetői, az illetékes város tanácsi és társadalmi szerveinek képviselői. Ott voltak a rendezvényeken a szervezeteinket patronáló üzemek és intézmények küldöttei. Több ünnepségen nagyobb számmal részt vettek a hallás- és mozgássérültek szervezeteinek tagjai is. Írásunk a néhány helységről érkezett tudósítás alapján készült.

A szegedi és a hódmezővásárhelyi rendezvényről Barna Mihály küldött beszámolót. 1983. október 13-án délelőtt, Szegeden a Vakok Állami Intézetében tartották meg a fehér bot napja és az öregek napja ünnepséget, ugyanis október hónapban van az öregek napja is. Az intézet kultúrtermében sokan megjelentek, a gondozottak és a meghívott vendégek. A megnyitó és az üdvözlés után Lázár Sándorné, az intézet igazgatónője mondott beszédet. Az ünnepi szónok beszélt a vakok létszámának alakulásáról, a fehér bot használatának fontosságáról. Az idős emberekkel foglalkozva elmondta, hogy fokozott figyelmet kell irántuk tanúsítani. Az igazgatónő beszédét Juhász Imre vak

költő Óda az emberhez című versével fejezte be.

Ezután műsor következett, amelyben versek és zeneszámok hangzottak el. Nagy sikerrel szerepelt a Juhász Gyula Művelődési Központ Citera együttese, amely népdalokat és nótákat adott elő. A műsor után ünnepi ebéd következett. Délután folytatódott az ünnepség, amelynek keretében a Szegedi Nemzeti Színház néhány tagja: Bácskai János, Fehér Júlia és Vass Gábor ajándékműsorral vendégszerepelt.

Hódmezővásárhelyen is október 13-án volt az esemény. Az ottani körzeti csoport az Arany-házban tartotta ünnepségét. A sorstársakon kívül sokan ott voltak az öregek napközi otthonának lakói közül is.

A megnyitó után Tóth Károly, a Hódmezővásárhelyi Körzeti Csoport elnöke mondott ünnepi beszédet. Bevezetőjében elmondta, hogy a világon először Franciaországban vezették be a fehér bot viselését 1935-ben. Hazánkban is hamarosan elkezdték a fontos tájékozódó eszköz viselését a vakok. Majd a bot funkciójára hívta fel a figyelmet. A beszéd utáni műsorban szavaltok ének- és zeneszámok hangzottak el. Végezetül a helyi kórház szocialista brigádjai megvendégelték az ünnepség résztvevőit, amiért a vezetőség mondott köszönetet.

A FEHÉR BOT NAPJA MAKÓN

1983. október 14-én a vakok és gyengénlátók Csongrád megyei Szervezetének Makói Körzeti Csoportja immár hagyományosan megtartotta a fehér bot napját. A Korona Szállóban rendezett kedves, bensőséges ünnepségen a körzeti csoport tagságából több mint száz személy jelent meg. Az eseményen részt vett a Csongrád megyei szervezet vezetősége, a Makói Városi Tanács elnökhelyettese, és Szociálpolitikai Csoportjának főelőadója.

Képviseltették magukat a megyében működő körzeti csoportok és a helyi társszervezetek.

Szabó István, a Makói Körzeti Csoport elnöke köszöntötte a megjelenteket. Majd a helyi Kun Béla Általános Iskola tanulói ünnepi műsorral köszöntötték a résztvevőket. Ezután Tamás Imréné mondott beszédet. Ismertette a vakokra és a gyengénlátókra vonatkozó rendeleteket és a legújabb jogszabályokat. Szólt a házi betegápoló szolgálat munkájáról. Részletesen kitért az öregek napközi otthonaiban rejlő lehetőségekre, a nyugdíjak és a szociális segély kérdéseire.

Majd dr. Jáksó László, a vakok és gyengénlátók Csongrád megyei Szervezetének elnöke, aki egyben a szövetség elnöke is, ünnepi beszédében kedves szavakkal emlékezett meg a fehér bot nemzetközi napjáról. Átfogó képet adott a vakok és gyengénlátók szövetségének történetéből. Szólt a látássérültek érdekében kifejtett munkáról. Hangsúlyozta a rehabilitáció fontosságát, hogy a vak ember minél előbb megtalálja helyét a társadalomban.

Dr. Kertész Endre nyugalmazott körzeti főorvos felajánlotta segítségét, hogy szívesen tart előadásokat a körzeti csoport tagsága részére.

E sorok írója, a művelődési otthonban működő Vakok és Gyengénlátók Néprajzi, Népéleti Klubjának vezetője beszámolt a klubban végzett munkáról. Szólt a különböző pályázatokon való részvételről, hagyományörző munkáról, kirándulásokról, ünnepségekről. Az ünnepség következő részében a Csongrád megyei szervezet kultúracsoporthoz emlékeztetés, szép, színvonalas műsorral szerepelt.

Végezetül a városi tanács ebéden látta vendégül az ünnepség résztvevőit. Ezúton is köszönet illeti a rendezőket, a vendéglátókat és a szereplőket.

Rác Sándor

HÍREK SZABOLCS-SZATMÁRRÓL

A Nyíregyházán rendezett ünnepségről Fügedi Imre küldött tudósítást. A vakok és gyengénlátók Szabolcs-Szatmár megyei Szervezeté-

nek székházában október 13-án este tartották a rendezvényt, amely bensőséges, családias légkörben zajlott le. Az üdvözlő szavak után műsor következett, amelyben versek, jelenetek zene- és énekszámok voltak hallhatók. Fellépett a megyei szervezet Landini kamarakórusa Kovács László karnagy vezetésével, ezúttal népdalcsoportot adtak elő. Az énekkar az idén szép sikerrel szerepelt a megyében és Budapesten is. Az énekesek után a rokkantak nemzetközi évében készült Vakok élete című színes kisfilmet vetítették le. Az ünnepség szónoka Bory Zsolt költő volt, aki igen értékes magyarázatot fűzött a vetített filmhez. Majd dramatizálva bemutatta a vakok helyesen történő kísérését. Ezután köszöntötte az ünnepségre érkezett helyi tanárképző főiskola népművelés szakos hallgatóit, akiknek útravalóul hasznos tanácsokat adott a vakokkal kapcsolatban.

Az ünnepség záró akkordjaként a Nyíregyházához tartozó Vajdabokori „Tirpák Népdalkör és citera együttes” nívós műsorában gyönyörködhetett a hallgatóság. Az ünnepség végén Jakab Mihály a megyei szervezet titkára köszönte meg a szereplők közreműködését.

RÉSZVÉTEL ÉS SEGÍTSÉG

Régi és bensőséges barátság fűz össze két embercsoportot. Egy élet-erős, egészséges fizikai munkaközösséget és egy önhibáján kívül hátrányos helyzetben lévő társadalmi csoportot. A kettejük között annak ellenére kiváló a kapcsolat, hogy a mindennapi gondokon és feladatokon nem tudnak testvériesen megosztózni.

Miért?

Mert nem azonosak a feltételeik.

Az egyik közösség: a Győri Kecsés-Ostyagyár jánosomorjai gyár-egységének Béke aranykoszorús szocialista brigádja, a másik: a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének Mosonmagyaróvári Körzeti Csoportja. Az elsőben tízen vannak: nők, feleségek, kettő- és négygyer-

mekes édesanyák. A másikban száz-ötvenen — jobbára idősek, gyengénlátók vagy teljesen vak nők és férfiak.

Csoportjukat — érdekszövetségként — még 1976 január első munkanapján alakították. Titkáruk Fetik Mária, a csoport egyik kedves fiatalja, a Győri Keksz- és Ostyagyár telefonközpontosa. Kevesen tudják róla — mert hiszen munkáját kifogástalanul ellátja —, hogy teljesen vak. Ő utazik havonta Mosonmagyaróvárra, mindig az első pénteken, hogy ellássa a társadalmi teendőket bérelt helyükön, a városközpont egyik ifjúsági klubjának helyiségében. Ő beszél a világ eseményeiről, intézi az ügyes-bajos dolgokat, szervezi a találkozásokat, a műsorokat, a különféle megemlékezéseket az egyes évfordulókon és ő szorgalmazta a barátságot a brigád a csoport tagjai között.

A két csoport barátsága éppen annyi idős, amennyi az érdekszövetség. Szinte a megalakulás pillanata óta tart. A Béke brigád asszonyai úgy gondolták: nem érik be a gyári munkával, a közös beszélgetésekkel, a kézimunka-tanfolyamokkal, a rögtönzött főzési, süteménysütési tanácsadással, a közös kirándulásokkal, hanem olyan közhasznú tevékenységet vállalnak, amelyben valamennyien — segítők és segítettek — örömet lelhetnek. Így vezetett az út a vakok és a gyengénlátók csoportjához. Azóta minden esztendőben többször találkoznak, és akár egyik, akár a másik felet kérdezem, ugyanaz a válasz: „Változatlanul jó a kapcsolat!”

A Béke brigád minden alkalommal készül a találkára — önálló műsorral: dallal, versmondással, énekkel, csúfolódó versikékkel, anekdotákkal, fánkkal, palacsintával, édességcsomaggal. Minden esztendőben van farsangi tréfadélután, télapó est, anyák napja, kora délután öregek napja és megemlékezések nemzeti ünnepeinken.

Legutóbb az öregek napjára a brigád asszonyai gyermekeket is vittek. Tizenhat kislányt és kislányt „kérték

kölcson” abból az óvodából — a jánosomorjai 1-ből! —, amelyet évek óta szintén patronálnak.

A gyermekesreg kedves és feledhetetlen műsort adott: gyermekdalokkal, versekkel, tréfás jelenetekkel szórakoztatták a felnőtteket.

A brigádnapló sok mindenről tanúskodik. A lapok között egy oklevelet találtam. Ez áll rajta: „A Győri Keksz- és Ostyagyár jánosomorjai gyáregysége Béke szocialista brigádjának. A Vakok és Gyengénlátók Győr-Sopron megyei szervezetének mosonmagyaróvári körzetében élő sorstársakat a szocialista brigád tagjai társadalmi munkában rendszeresen támogatják. Az önzetlen segítség elismeréseként, hálás köszönetünk kifejezése céljából adjuk át nekik ezt az oklevelet: ...” Aláírás: Nagy Ernő titkár, Pintér Ferenc elnök.

A fehér bot napja, október 15. alkalmából örömmel adtunk tájékoztatást erről a példaadó emberbaráti kapcsolatról.

(Sindulás)

(Megjelent a KISALFÖLD című lapban 1983. okt. 15-én.)

SZOCIÁLPOLITIKAI PORTRÉ ZALA MEGYÉBŐL

Éjfél után indult a postavonat Budapestről, s nem sokkal hajnali öt óra után már Nagykanizsán, a menet végállomásán voltunk. Álmos, mégis fürge kezű postások fogadták a kocsit, hogy villámgyorsan kipakolják, átvegyék a küldeményeket. Én, a Nagykanizsa 2-es postahivatal vendégszobájában kaptam szállást, hogy néhány órai pihenés után, személyvonattal utazhassam tovább Zalaegerszegre. Már világosban indultam, és érkeztem meg a kedves, tiszta városba. Zala megye tanácsa szociálpolitikai csoportjának vezetőjét, dr. Németh Imrét kerestem fel a megye székhelyén, hogy Zala látássérültjeiről kapjak tőle részletes információt. De, mint magánemberre is kíváncsi voltam, tudva, hogy a vakügy leglelkismeretesebb szószólói közé tartozik, és pedig nem csupán hivatalból; ám

minderről hadd idézzem saját szavait:

— Hát ha rám is kíváncsi, akkor nem tudok mást mondani, mint, hogy 1931-ben születtem Zajkon. Munkás családból származom. Öten voltunk testvérek. Apám toronyszerelőként dolgozott a bázakerettyei olajüzemben, szeretete volna, ha a gyermekei abból az elnyomott kisfalusi életből kiemelkednének. A hatodik általános iskolai osztály befejezése után népi kollégista lettem Zalaszentgróton, majd onnét kerületi középiskolába, Zalaegerszegre. Itt jeles eredménnyel végeztem. Szerettem volna geológus lenni. Felvételt nyertem a Műszaki Egyetemre. De, mert édesapámat üzemi baleset érte, s a családban én voltam a legidősebb gyerek, nekem kellett helyette dolgoznom. Elmentem a postára, ott ledolgoztam 10 évet, közben elvégeztem a pécsi Állam- és Jogtudományi Egyetemet. Az egyetem után megnősültem. Apósom nem látott, látóideg-sorvadása volt ...

— Lehet, hogy ez a momentum hozta Önt közel a szociálpolitikához? — vettem közben akaratlanul a kérdést, mert mint motiváció, édesapja munkaképességének csökkenése is fölvetődött bennem.

— Nem, nem hiszem, vagy legalább is nem lehetett tudatos irányítója sorsomnak a két ember sérülése a családban. Különben is ilyen érzékeny, humánus alaptermészetem van. Szóval, az egyetem után a zalaegerszegi járási tanácshoz kerültem mint igazgatási főelőadó, később ugyanott gyámügyi főelőadó lettem. Innen már tudatos volt a vonzódásom a szociálpolitikához. Nagyon megszerettem a gyámügyi munkát. Végeredményben 18 éven aluli gyerekek és fiatalok érdekeinek, jogainak védelme, nevelésük figyelemmel kísérése volt a feladatomban. Olykor bizony megrázó élményekben volt részem, de még napjainkban is ér meglepetés, amikor egyik-másik volt kiskorú „páciensemről” hallok ... Aztán Siófok Város Tanácsa 1971-ben gyámügyest keresett, ugyanakkor a Zala

megyei Tanács szociálpolitikai vezetője nyugdíjba ment. Mérlegetem, s döntöttem; ha már zalai vagyok, az ismeretség, a baráti kör is innen van, amit itthon jobban tudok kamatoztatni új munkámban, hát Zalaegerszeget választottam.

— A vaküggyel mikor találkozott először?

— Még gyámügyes voltam, amikor apósomat elkísértem a vakok és gyengénlátók évi rendes taggyűléseire. S akkor jöttem rá, hogy mennyire nem mindegy, hol ül az ember: ott, ahol támogatásra várnak, vagy ott, ahol mint szociálpolitikai vezető, mint hatósági személy tehetek valamit. Vagyis nem elégedtem meg azzal, hogy csupán vendég legyek ezeken a találkozókon, tenni akartam valamit... Szocpulos munkám kezdeti éveiben a Vakok- és Gyengénlátók Országos Szövetsége Zala megyei Szervezetének irodája egy albérleti konyahelyiségben volt, Nagykanizsán. A későbbiek folyamán, talán, mert egy kicsit rámenők vagyok, a városi tanáccsal utaltattunk ki helyiséget, társadalmi munkában rendbe tettük, felszereltük, s ez ma, a Szabadság téren jól működik. Akkor folyamatosan kiépült a területi megbízotti tevékenység Lentiben, Zalaegerszegen és Keszthelyen körzeti csoport alakult, előbbiben Szabó Gyula bácsi, a kefégyártó fogja össze a látássérültek ügyeinek intézését. Igaz, hogy a zalaegerszegi irodahelyiség közös a mozgássérültek megyei szervezetével, de ott van egy főállású ügyintézőnk, aki a vakok és gyengénlátók körzeti csoportja tagjai ügyes-bajos dolgainak elintézésében segítséget nyújt. A rokkantak évével kapcsolatban pedig felmértük a megyében élő összes egészségkárosodott embert, a látási fogyatékoságtól a hadirokkantsáig. A felmérés szerint mintegy ezerháromszáz főre tehető a vakok és gyengénlátók száma Zala megyében, de a megyei szervezetnek csak 570—580 tagja van. Hogy ennek mi lehet az oka, pontosan még mi sem tudjuk.

— Milyen arányú az idézett sta-

tisztikában a sorstársak foglalkoztatása?

— Van két szociális foglalkoztatónk Zalaegerszegen és Nagykanizsán, ott látáskárosodott személyeknek biztosítunk munkát. De a megyében élő látássérültek névsorát olvasva megállapítható, hogy nagyobb részük 50 év fölötti, tehát ilyen okokból sincs különösebb elhelyezkedési igény, vagy ha mégis akad egy-két eset, akkor a községek, városok szakigazgatási szerveivel összefogva megoldjuk.

— Gond-e a gyógyászati segédeszköz-ellátás Zala megyében?

— Az én véleményem szerint — folytatta dr. Németh Imre —, ha van probléma e téren, már pedig van, ezeket egyszerűen jó akaratral meg lehet szüntetni. Jó példákat sorolhatok, mint a hallássérültek megyei szervezetének titkára is, mert én hoztam létre itt a megyében a szervezetet, s az első választás során titkári feladatokkal bízta meg. Például a Gelka Vállalat a hallókészülékeket soron kívül javítja. Az audiológia állomáson a kolléganők szívükön viselik az ügyet. A fül mögötti passzítást a Fogtechnika Vállalat szocialista brigádjai végzik; az AFIT, a Generál Szerviz soron kívül javítja a rokkantak kocsijait, vagy legalább is rövid határidőket szabnak. A látássérültekkel kapcsolatban nekünk nagyon jó együttműködésünk van kórházunk szemészetével; Dr. Sallai Sándor főorvossal szinte baráti a munkakapcsolatunk. Soha nem küldünk el vak, vagy gyengénlátó embert azzal, hogy jöjjön holnap, mert nem érünk rá.

— A foglalkoztatás mennyire gond, vagy sikeres a megyében?

— Az, hogy egy gazdálkodó szerv, hogyan foglalkoztat egy megváltozott munkaképességű egyént, vagy akár csoportokat, az illető munkaadó profiljától nagyban függ, és természetesen a vezető véleményét sem lehet figyelmen kívül hagyni. Mert nagyon sok intézmény elzárkózik, holott nincs olyan munkahely, ahol legalább egy-két tevékenységi körben ne lehetne foglal-

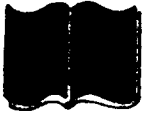
koztatni megváltozott munkaképességűeket. Éppen ezért nagy segítséget jelent az ide vonatkozó 1983-as új rendelet, amely szerint anyagi dotációban részesülnek azok a vállalatok és más gazdasági egységek, amelyek megváltozott munkaképességűeket foglalkoztatnak. Ilyen értelmű foglalkoztatás megszervezése van folyamatban, központi összefogással Lentiben, ahol a város és a járás területén élő sorstársaknak tudnának rendszeres jövedelmet biztosítani nyomdai, és dobozkészítői munkakörben. De hasonló igénnyel a napokban keresett meg az egyik termelőszövetkezet részlegvezetője, Busz Ferenc, hogy milyen támogatást kapnának, a Bak községben épülő cipőfelsőrész-készítő üzemükben, ha rokkant, embereket foglalkoztatnának? Természetesen nem holmi segílyt helyettesítő programról van szó, hanem komoly termelésről! Hiszen több példa bizonyítja, hogy a csökkent munkaképességű emberek átirányítva más területekre, az „egészségesekkel” egyenértékűen a legmagasabb színvonalon képesek dolgozni! Példa erre még az önyegpusztai szociális otthon, ahol 25 holdon gazdálkodnak, s állattartással is foglalkoznak megváltozott munkaképességű emberek.

— Mit hozott a rokkantak éve e témában a megyének?

— Nem szűnt meg a megváltozott munkaképességű emberek koordinációs bizottsága, sőt, egy olyan nagyszerű munkaprogramot fogadott el, amely alapvetően reményekre jogosít fel bennünket a jövőre vonatkozólag.

Beszélgetésünk vége felé még hangsúlyozta dr. Németh Imre, hogy nagyon jó a szociálpolitikai csoport kapcsolata a vakok budapesti állami intézetével is, s ő maga, ha a fővárosban jár, fölkeresi a vezetőséget, Dorkó Györgynét és munkatársait. S legvégül egy személyes vonatkozású dolgot említett meg, ami mintegy megkoronázta beszélgetésünket.

— Apósomon keresztül ismertem meg a vakok életét, mint említett-

CSIKÓS ZSUZSA:

Dollárhegy

(Az 1982. évi Irodalmi Pályázat prózai kategóriájában II. díjjal kitüntetett pályamű)

Apró kisember voltam, még innen a tízen, amikor öregapám először elvitt a szőlőbe. A mi szőlőnk is olyan volt, mint azon a soron bárki másé, se kisebb, se nagyobb, hosszú és keskeny, amolyan nadrágszíf-föld, a bakháton sárgarépa, petrezselyem, hogyha kint alszunk, és főzni kell, hát kerüljön az otthonról hozott gombóta levesbe egy kis zöld is.

Öreg, görcsös törzsű körtefák, meg őszibarackfák tarkították a hegynek vonuló tőkék sorait. Szüret táján nem engedtek iskolába, mert vigyázni kellett az érésbe levő szőlőt, az égi meg a földi dézsmálók elől, mert akadt ám mindkettőből jócskán. Nagyapámmal olyankor kint laktunk, míg csak meg nem kezdődött a szüret, ott éjszakáztunk az aprócska konyhóban, a laponon.

A lapos, a szőlő alsó vége volt, lent a domb alján, mert domb volt az de mindenki hegynek mondta. A dollárhegy, így emlegették. Szóval a laponon aprócska konyhó volt, öregapám maga építette. Csak egy meredek tető látszott ki a földből, amit akác gerendákból kötözött össze, aztán kévékből kötött cirokból, meg nádból tett fedelet a gerendákra. A belsejét deszkával borította be, arra nádat szögelt, és pelyvás agyagos sárral tapasztotta ki.

A sarkokba még apró zsebeket is készített az agyagos tapasztékből. Oda raktuk el az otthonról hozott gombótát, meg kukorica lisztet, esetleg burizst. A középső tartó gerendán volt a lámpás helye, hátul pedig madzagra fűzve lógott a szalonna, fent a szarufánál pedig bedugva a kés, vászonba csomagolva a kanál, meg a paprika és a só. A többit a szőlő adta.

A konyhó két tető alatti keskeny sávján két fából eszskabált dikó állt, ezen aludtunk, olyankor ha kint maradtunk éjszakára is. Középen, a kifelé nyíló ajtó, még ablaka is volt, a hátsó felén átellenben az ajtóval, egy nem egészen szabályos üveglapot rakott bele öregapám, hogy holdvilágos éjszakákon onnan is kiláthatunk a szőlőre, nem szedi e valaki.

Örökre emlékezetesek lesznek nekem azok az esték, meg az ott töltött éjszakák. Csuda jókat tudtam én azon a deszka dikón aludni, pedig csak szárított kaszált fű volt alattam, rajtam meg az öregapám ködmöne, mert betakart, elég volt rám, és olyan meleg volt akár a kályha. Nagyapám a másik priccsen aludt, neki is széna volt a deszkán, rajta meg a szűr, szőri-vel befele, feje alá meg a bekecset hajtotta és fenséges volt. Azóta is emlegetem, amikor a vetett ágyban, puha párnák között álmatlan töltöm az éjszakát, hogy micsoda nagyokat aludtam én azon a kemény deszkaágyon. Amikor beesteledett, neki láttunk a vacsora készítésnek. Olyankor öregapám megkérdezte tőlem, hogy: no, kiscselédem, hát megérdemel-

(Folytatás a 7. oldalról)

tem korábban. Állítom, a vakok nagyon precíz emberek. Apósom egy örökké mozgó, barkácsoló ember volt még látóként is. Mindig tudta, hová mit tett le, s azt ott is találta meg, mert senkinek sem volt szabad a holmijához nyúlania. Így nevelődött a két lányom is, magam is az vagyok, a feleségem is átvette ezt a mentalitást. Ez a tulajdonság úgy érzem, az élet sok területén jól hasznosítható, különösen, ha valakinek nagyon megromlik az egészségi állapota.

Aszódi László Antal

Helyreigazítás

1983. júliusi pontírású kiadványunk 12-ik oldalán, illetve augusztusi—szeptemberi síkírású kiadványunk 1. oldalán az Elnökségi ülés című cikkbe téves szöveg került. A mondat helyesen így hangzik: „Daru Gerőné felolvasta Törőcsik Pál beadványát is, amelyet a szakcsoport két másik tagjával készített elő”.

Szíves elnézésüket kérjük.

SZERKESZTŐSÉG

DR. SCHIFF ERVIN

Mini ars poetica

... ha kínai volnék,
mindig képet írnék.
Kis madár, ha volnék,
egyre csak dalolnék.
Óh! ha költő lennék...

jük-e mán az estebédet? Estére én mindig farkaséhes voltam, de olyankor mégse mondtam rögtön, hogy de meg ám, mert rendje volt annak is. Vissza illett kérdezni, hogy az öregebb mondja ki a szót. Mit gondol öregapám, megdógoztam e már amit megeszek? Olyankor huncutkásan rám nézett csak úgy a szeme sarkából, aztán megpödörte a bajuszát, és játékosan azt mondta: ha a seregély hamar elül nem érdebled az ennivalót, mert őket lakattad jól, én meg bizonygattam, hogy nézze csak öregapám, nézze, ahol a még mindig itt koslatnak, fene a szemtelenjeit, hess te! Erre ő ki nézett, és nyugtázta amit mondtam. No, úgylátom nem hagytad jólakni őket, akkor hát megvan a napszámod. Kérges kemény kezével végigsimította széltől kocolódott hajam, és nekilátott a tűzrakásnak. Minden este újra meg újra végigjártuk ezt a napszámosdit, nekem mégis új maradt, és amikor megsimította a hajam olyan édeset éreztem a lelkemben, amihez foghatót azóta se. Az isten áldja meg azt a drága öreg kezét, azt a huncut de mindig mosolygós két szarkalábos szemet, mert a belőlük jövő melegség bearanyozta az én gyerekkorom.

A kunyhó előtt téglából összerakott, sárral betapasztott tűzrakó volt, amibe száraz fűvet tettünk, aztán összetördelt venyigét, ami példásan kévébe kötve a kunyhó falánál volt lerakva. Amikor már tüzet fogott a venyige vastagabb felaprított ágakat tettünk rá, és csak ezután került a tűz fölé az öreg füstös bog-

Épp egy éve

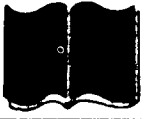
Anyám, ki oly sok kenyeret sütött, s foszlós kalácsot, apám ha keresett, s a kereszt jelével szelte meg ezeket, szegény — egy éve feketébe öltözött. Anyám, ki énrám sohasem ütött, nevelt, ha kellett, s dicsért, ha lehetett, s a léptem is óvta, oly féltőn szeretett, szegény — egy éve temetőbe költözött. Anyám, ki egykor kenyeret sütött, s örült a lelkem, ha énrám nevetett, s élni, bár nehéz volt, mégis úgy szeretett, szegény — emléke, míg csak a fia él, örök!

rács. Amíg én kigömbölyödve és belepirulva élesztettem a tüzet, nagyapám addig szalonát aprított a bográcsba. Hagymát húzott a bakhátból, meg zöldséget, megpucolta, feldarabolta azt is és félrerakta. Odakészítette a fadobozba a nagyszemű szürke sőt, ami néha jól megvolt ereszkedve, olyankor meg is jegyezte, no hónap eső lesz, nem pereg a só.

Ott volt már a vászonzacskóval a gombóta, szép nagyszemű, sárga, mert öreganyám nagyon értette a módját, tiszta tojással gyúrta, nem tudta vágni a bogrács alján a sárgarépát. Mikor a bográcsban megpirult a szalonna, belelerakta öregapám a hagymát, meg a felaprított zöldséget, és kavargatta míg a kanállal szét nem tudta végni a bogrács alján a sárgarépát. Akkor beletette a gombótát, azzal is kavargatta egy darabot, aztán vizet öntött rá, nem sokat, csak, hogy jó sűrű leves legyen és főzte, míg meg nem dagadtak a tészaszemek benne. Megsózta, megpaprikázta, de akkorra már csurgott a nyálam is mert olyan bolond illatja volt annak a szabadtűzön főzött egyszerű vacsorának, hogy azóta sem ettem olyan jóízűt, pedig városi lakásom minden összkomforttal berendezett konyháján, ha magam maradtam megpróbáltam visszalopni azt a régi szőlőbéli gombótalevest, de nem sikerült. Eltűnt a voltba, akárcsak az én drága öregapám, meg öreganyám, annál édesebbé téve az ottani idők emléket, minél messzebb vagyok tőle.

A vacsora csendesen evéssel telt, nagyapám mindig azt mondta, ha megszólaltam evés közben, hogy hallgassak, mert magyar ember evés közben nem beszél, hanem eszik. Vacsora után aztán elmostuk az evőeszközt, helyre tettük a bográcsot, és odaültünk a hamvadó parázs mellé. Egy-egy marék száraz fűvet még rádobott öregapám, már nem a melegéért, csak olyan szűnyogzavarónak, és ezek voltak a nap legszebb szakai, mert ilyenkor az én nagyapám mindig mesélt. Mesélt az ő gyerekkoráról, egy általam ismeretlen világról, játékokról, szokásokról, és mindenféle csodálatos dolgokról.

Tőle tudom, ha eső lesz, sűrűnek a hangyák, és elhallgat a tücsök. De szép idő lesz, ha tisztán, messziről látszanak a hegyek, és szél lesz ha vörös az ég alja. Ő tanított meg a külön-

böző mondókákra, mint: alul derül, bocskor merül, ami sok esőt jósolt. Mindenre volt mondókája, a madaraktól a fáig, és tudta a mondókákból, meg a nyillaló vállából, ahová golyót kapott az első világháborúban — hogy hidegszik, vagy melegszik e az idő. Én csodáltam őt, és örök éjszaka is elhallgattam volna azokat a meséket. Öregapám sose fogyott ki belőlük, és egy-egy mese ígérettel engem a világvégére is el tudott volna küldeni. Mit megadnék érte, ha hallhatnám ma is, ha a gyerekeim is hallhatnák, mert bizony mondom, én tudom csak, mennyivel gazdagabb volt az én gyerekkorom, mint az övék.

Minden kényelme, modernség játékbősége a mának csak szegényes hiánypótló ahhoz, ahogy nekem az én öregapám mesélt, ahogy játékot faragott és én néztem milyen ügyesen mozog a kés a kezében, amiről mesét mondott, hogy az a kés elvarázsolt ácslegény, és csak neki engedelmeskedik. Csodák világában nőtem fel, és eszméléseimben sosem zavartak meg az ő meséi, inkább az örök igazságot, a szeretet semmivel nem pótolható erejét, a munka szeretetét oltották belém, amivel és amitől igazibb, szebb, könnyebb az életem azóta is.

Egy ilyen estén, amikor a tűz hamvadó fényénél üldögéltünk vacsora után és öregapám pipára gyújtott egy parázsló venyigével, nagyokat pöffentve, míg a füst nem bodorodott a hosszú pipából, meg-megnyomta a magavágta dohányt, dohányzacskóját zsebredugva, aztán a sötétedő eget nézte. Kérleltem akkor is mondaná el nekem, miért is dollárhegy ez a mi szőlőhegyünk.

És öregapám mesélt. Ma sem tudom igaz-e a történet, mindenestre akkoriban sokáig hittem, és minden őszön, mikor takartuk a szőlőt, és minden nyitáskor úgy kapáltam, hogy a nagyapám történetére gondoltam, amit igaznak hittem.

A története pedig az volt, hogy a második világháború előtt sok-sok ember — mint ő is — Amerikába ment, mert az volt akkor a nagy lehetőség a meggazdagodásra, meg a megélhetésre is, aztán aki valamit már összetudott kaparni — mert a krónika csak azt jegyezte fel akinek sikerült, azt nem tartotta számon há-

nyan buktak bele — hazajött, és ezen a dombon vett földet. Így lettek itt az Amerikás gazdák szőlei, akik hoztak magukkal Amerikából dollárt is, nem papír dollárt, hanem értékes arany pénzt, és itt, a földbe rejtették el a második világháború vihara előtt. Aztán a katonaszökevények is erre vetették be magukat, itt teleltek a kunyhókban, mert télen a sár, meg a keskeny járhatatlan utak miatt ide nem tudtak utánuk jönni, és nem egy kunyhóban találtak élelem után kutatva arany dollárt, lehet — mondta — hogy a mi földünkbe is rejtettek ilyen kincset, csak még nem találta meg senki. Hát erről az elrejtett dollárokról kapta a szőlőhegy a dollárhegy nevet. Évekig kerestem az elrejtett dollárokat. Sok év után megkérdeztem a drága kis öreget, már felnőttem, mondaná el nekem mi az igazság dollárügyben. Huncutkásan mosolygott és azt mondta: megtaláltuk mi azt a kincset minden őszön kiscselédem. De hiszen sose találtunk semmit nagyapám, mondtam neki csodálkozva. Az a kincs átváltozott azóta kislányom, szőlő lett belőle meg bor, a borból meg forint, abból meg neked új cipő, meg meleg kendő. De a mese azért igaz volt, tette hozzá, és huncutkásan pödrött egyet a bajszán.

Én máig sem tudom mi volt a mese és mi az igazság, tény hogy azt a dombot, ott a Mátra-alján az egész község ma is Dollár-hegynek hívja.

Drága kisöreg amikor beteg lett, tudta, hogy nem kel fel többet, hiába biztattuk, hogy mire megjön a tavasz, megjön a jó meleg nap, majd meggyógyul, kiszívja a betegséget a csontjaiból. Majd meggyógyít engem má a sárgaföd, mondta olyankor, és keserű mosoly bújkált a szája szegletén.

Sosem volt templomjáró ember, a papokat meg ki se állhatta. Szegény szülém mindig sírt is miatta, mondogatta neki mikor vasárnaponként mind a templomba mentünk, nagyapám meg csak pöfékelt a lócán, és néha nagyokat köpött a bagótól, hogy jaj Istenem elkárhozik maga János, megveri az isten, nem jön a templomba soha. Nagyapám olyankor csak morgott a bajsza alatt, hogy te csak békítsd a te Iste-

ned, én meg majd megegyezkedek az enyémmel mire menni kell.

Hát mire menni kellett megbékélt istennel, nem volt ő azzal sose különösen rosszban minden kenyeret keresztel szeptet meg, templom előtt is megsüvegelte az Ūristent és akárhol is érte a déli harangszó mindig elmondott egy Ūrangyalát. Amúgy meg a magánéletében amolyan galambepéjű ember volt, sose haragudott az igazán, ha néha mégis felborzolta magát, hát csak amolyan tekintélytartásból volt, az is már csak inkább akkor, mikor foggyott az ereje mert, addig az erejével parancsolt tiszteletet maga körül. Sose tudta kidolgozni senki, mindig első volt a kaszások közt is meg a kapások közt is.

Estéknént gyakran hallottam fohászzkodni, főként már a vége felé, és akkor rettentem meg először a haláltól, mert láttam, hogy ő is fél. Szörnyű egy dolog lehet az a halál, ha még az én nagyapám is féli, pedig ő igen kemény fajta volt, sose félt senkitől és semmitől, és mindig csak a saját két kezében bízott, de abban nagyon. Néhányszor meg is kérdeztem tőle, hogy honnan szakadt bele az a fene sok erő a kezeibe, mire ő mindig huncutkásan elmosolyodott, csak úgy a szemivel és azt felelte, hogy onnan, hogy hiszem hogy benne van, és ettől az erő megsokasodik. Azóta tudom mennyire igaza volt, ha az ember hisz saját erejében, nem fél a feladattól, és tudja, a megoldáshoz ott az erő, csak ki kell csikarni, biztos a siker, persze ezért keményen meg kell küzdeni minden alkalommal. Sok ilyen bölcseségre tanított meg.

Az általa elmondott történetek nem voltak mesék, vagyis igaz mesék voltak, mert az élet igazolta őket, és ezért lettek olyan szépek, olyan örökéletűek. Legutolsó bölcsessége máig is kísért, pedig már felnőtté értem, magam is gyereket neveltem az ő meséivel, amik ma is és örökké szépek lesznek nekem és remélem egyszer a gyermekem is tovább fogja adni, mert élniük kell ezeknek a meséknek.

Halála felé közeledvén, nemigen szerette ha ott vagyok körülötte. Ahogy vissza gondolkodom, mindig tiszta volt az emlékezete, nem hagyta el az a bölcs nyugalom, az a tiszta paraszti

észjárás, amit mindig is annyira csodáltam benne és csodálok ma talán még jobban, mert már értem.

— Nem neked való már az én társaságom, — mondogatta, ha el akart küldeni, — én már utazom, várnak már odaát.

— Hol van az az odaát — mondogattam neki, — és nem kísérheti el oda senki, hogy ne féljen annyira?

— Oda kiscselédem maga megy az ember, és az ismeretlentől mindenki fél egy kicsit.

Kérleltem, ha meghalt, és már tudja milyen odaát, jöjjön el álmomba és mondja el nekem, hogy én ha majd odajutok ne féljek. Igen kifényesedett a szeme akkor és azt felelte, hogy azért a félelem, mert onnan még nem tudott visszajönni senki sem, és az élőnek élő barátja, hótnak meg hót, és ez így van rendjén, ha visszajönne, én lennék megijedve és biztosan irtóznék tőle, így hát, ha egyszer menni kell menni kell.

Akkor arra kért, ha szerettem, és mindazt, akit szerettem, vagy szeretek sose nézzem meg, mikor már elköltözött belőle a lélek és akkor nem hal meg, ha gondolok rá, élni fog.

Igen sokan megszólaltak érte, de én nem látam se öregapám, se öregszülém holtan, csak a temetés után kerestem fel azt a kis hantot ahol pihenni tértek, és álmaimban mindig élnek, beszélnek hozzánk, hozzám és a Dollárhegy a régi kis város, a kert, a régi ház, mind, mind olyan mintha épp az imént haladtak volna rajtuk át drága kis öregjeim.

A káráló tyúksereg, a lompos kutya, vagy a lustán nyújtózó macska mind őket idézi, és bár tudom, két évtizede nyugszanak békésen egymás mellett, nekem elevenek, és míg élek azok maradnak. Ők maguk tanítottak meg a szeretet erejével arra, hogy soha ne tudjam elfelejteni a jót amit tőlük kaptam, a szépet, amittől fényes meleg lett a szegénység is, és azt a határtalan melegséget, ami bearanyozta és életre szólóan széppé tette a velük töltött éveimet, egész ifjúságomat.

Hálás vagyok nekik ezekért, és köszönöm. Ha újrászületnék újra közöttük szeretnék élni, és ugyanígy.

KISS JÁNOS

A hormonokról

II. rész

Az előző cikkben a hormonszabályozás általános kérdéseiről olvashattak. Ígéretemhez híven most az egyes hormonok szabályozásban betöltött szerepéről írok, ám mielőtt erre rátérnék egy néhány mondatban úgy érzem érdemes írni a hormonok sejtekre gyakorolt hatásáról. Annál is inkább, mivel ennek a kérdésnek a tisztázása a 70-es évek első felének egyik legnagyobb biológiai felfedezését jelentette.

A hormonok, mint azt már olvashatták, tulajdonképpen a sejtek közötti kapcsolatteremtésben játszanak döntő szerepet. Igaz, vannak közöttük olyanok, amelyek behatolnak a sejtekbe, és ott mélyreható biokémiai változásokat idéznek elő, ám ezek vannak kevesebben. Az egyes sejteket, sejttípusuktól függően, egy-egy kis biokémiai üzemnek kell felfogni. Ez a kis üzem bizonyos, elég korlátozott számú anyagcsere folyamatot képes ellátni és bizonyos anyagokat képes saját környezetébe juttatni. Ha egy-egy sejtet bármilyen külső hatás ér, válaszként mindig csak a genetikailag beprogramozott működésekkel tud reagálni. Egy egyszerű példán magyarázva talán érthetőbb lesz a kérdés: a közlekedési jelzőlámpa az esetek nagy részében csak kettő, esetleg három színnel tud világítani. Mégis a közlekedés szabályozásában a lámparendszerek összerendezése, azaz, hogy mikor

melyik szín világít, melyik irányba és az adott lámpának milyen a viszonya más közlekedési lámpák épp akkori működéséhez, magas szinten szabályozott közlekedési rendet eredményez. Valahogyan így kell elképzelni a sejtek szabályozott működését is. Mai ismereteink szerint az egyes hormonok a sejtek hártáján levő ún. receptorokra (érzékelőkre) hatnak. A hormon hatása attól függ, hogy a számtalan érzékelő közül melyikre gyakorol hatást, azaz molekulája melyik érzékelővel képes összekapcsolódni. Ha az összekapcsolódás megtörtént, ez egy anyagon keresztül — talán a nevét is érdemes leírni: ciklikus adenosin monofoszfát (CAMP) — indítja el a sejtben belüli genetikailag beprogramozott biokémiai működést; az előző hasonlattal élve, váltja a lámpa színét. Az elmondottakból következik, hogy bármilyen furcsa is, de nem a termelődő hormonokon múlik a sejtben belüli reakció, hanem azon a receptoron, amellyel a hormon kapcsolódni tud. A legújabb kutatások azt is kiderítették, hogy egy-egy hormon több érzékelővel is képes kapcsolatba lépni, de vannak olyan hormonok is, amelyek csak egy érzékelővel tudnak mindig kapcsolódni. Az adott hatás erőssége pedig attól függ, hogy egyszerre hány érzékelőhöz kötődött a hormon. A kérdés ugyan elméletinek tűnik, mégis döntően

gyakorlati jelentőségű, ugyanis nem egyszer találkozunk olyan hormonális zavarokkal, amelyekben a szervezetben termelődő hormon, vagy esetleg a kívülről bejuttatott hormon bizonyos idő után hatástalan marad. Valószínű ennek az a magyarázata, hogy minden érzékelő telítetté válik az adott hormonnal, tehát nincs ami a többlethormont felvegye. A hormonok hatása vagy hatástalansága nemcsak a receptorok felvevő képességétől és azok mennyiségétől függ, hanem attól az erőltetett folyamattól is, ami addig történik, amíg a sejthez eljut a hormon. Ezért nyomatékosan szeretném hangsúlyozni, hogy az egyes hormonális zavarok és az egyes hormonális betegségek nem egyértelműen azért alakulnak ki, mert egy-egy hormont termelő szerv vagy sejt, kevesebb vagy több hormont állít elő, hanem ebben a folyamatban sokféle biokémiai reakció is szerepet játszik. Éppen ezért korántsem olyan egyszerű a hormonális betegségek gyógyítása, hogy bizonyos hormonok hiányában például az adott hormont nagyobb mennyiségben juttatjuk be a szervezetbe. Ha ehhez még azt is hozzáteszem, hogy minden hormonnak létezik ún. másodlagos hatása is, akkor azt hiszem világosan érthető, hogy a hormonterápia az egyik legbonyolultabb kérdés a mai orvostudományban.

(Folytatjuk)

Törődjünk többet egészségünkkel!

HUBAY BERTALAN

A VAKVEZETŐ KUTYÁVAL KÖZLEKEDŐK SZAKCSOPORTJÁNAK HÍRADÓJA

A VV előző számában közöltük a vakvezető kutyák különleges kiváltságait a közlekedés területén. Ígéretünkhöz híven most a Belkereskedelmi Minisztériumban elért eredményeket adjuk tudtul.

A Belkereskedelmi Minisztérium hivatalos lapjában, a Kereskedelmi Értesítő 27. számában, a Közérdekű tájékoztatások c. rovatban A vakok és gyengénlátók kiszolgálása cím alatt az alább idézett írást olvashatjuk, melyet teljes terjedelmében közlünk minden magyarázat nélkül, mivel a sorok egyértelműek.

„A Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége azzal a kéréssel fordult a Belkereskedelmi Minisztériumhoz, hogy a kereskedelmi és vendéglátóipari dolgozókhöz intézett felhívással segítse elő a vakvezető kutyával közlekedő tagtársaknak a kereskedelmi egységekben történő kiszolgálását. A vakok érdekvédelmi szövetségeinek világszerte az a törekvésük, hogy a látássérült emberek minél önállóbban kapcsolódjanak be a társadalmi életbe. A vak emberek, a vakvezető kutya segítségével teljes mozgási rehabilitációt nyernek, ezért feltétlenül szükséges, hogy a minősített vakvezető kutyák minden tekintetben különleges elbírálásban részesüljenek. Vakvezetőnek minősülnek mindazon kutyák, amelyek a közlekedésrendszert és a szakmai bizottság előtt levezették és erről gazdáik hivatalos vakvezető kutyaigazolványt kaptak. A vakvezető kutya gazdájának kötelessége az állatorvosi szabályok maradéktalan betartása, valamint az, hogy kutyája állandóan gondozott és ápolt legyen. Ezek a kutyák vezetéskor egy megkülönböztetett vöröskeresztes emblémával ellátott vezetőhámmal vannak felszerelve. Az így közlekedő látássérült embereknek a vakvezető kutya minden tevékenység-

ükben segítő társuk, egészségügyi közlekedésbiztonsági segédeszköznek tekintendők. Ezért a többi kutyához képest kiváltságos elbírálásuk indokolt. A szövetség kérését a minisztérium támogatja és az Egészségügyi Minisztériummal, valamint az Országos Élelmezés és Táplálkozástudományi Intézetrel egyetértésben az alábbi felhívást tesszük közzé:

A kiskereskedelmi és vendéglátó hálózatban egyaránt a vak és gyengénlátó emberek vásárlását, illetve fogyasztását, valamint az üzletekbe való közlekedését a kereskedelmi dolgozók segítőkész magatartásukkal és megértéssel támogatják. Ennek megfelelően az önkiszolgáló élelmiszerboltokban, ÁBC-áruházakban a vak emberek a csomagoló, részben a pénztárak vonaláig közlekedhetnek kutyával. Ajánlatos, hogy kérésükre egy bolti dolgozó segítse a vak ember kivánságának megfelelő bevásárlást, ily módon elkerülhető, hogy a kutya a konzolok közé belépjen. A hagyományos rendszerű élelmiszerüzletekbe, tekintettel arra, hogy az eladó pultot a kutya nem éri fel, a vak ember a kutya segítségével bemehet és vásárolhat. A piacokon és csarnokokban a vakok és gyengénlátók kutyával is közlekedhetnek. Az önkiszolgáló iparcikk üzletekben és az áruházak iparcikk osztályain a kutya kísérheti gazdáját az eladótérben. A vendéglátó egységekben szintén ne akadályozzák a vakvezető kutyák belépését. Lehetőleg a bejáratokhoz közeli asztalnál biztosítsanak helyet e kutyák gazdáinak. A szállodákban és egyéb kereskedelmi szálláshelyeken a vak emberek és a kutyák biztonságos elhelyezéséről a portás kellő megértéssel gondoskodik. Méltányosnak tartanánk, ha a vakvezető kutyák elhelyezéséért a szálloda-

ipari vállalatok és utazási irodák külön díjat nem számítanak fel. Természetesen valamennyi kereskedelmi és vendéglátó objektum látogatásánál a vak ember köteles kutyáját teljes felszerszámozással, a — szájkosarat is beleértve — közvetlenül maga mellett tartani. Javasoljuk, hogy valamennyi kereskedelmi gazdálkodó szervnél, a vak munkavállalók, telefonkezelők stb. a munkaidő alatt a helyi adottságtól függően, a vakvezető kutyát maguk mellett tarthassák. A kereskedelmi dolgozók a vakokat és gyengénlátókat, illetve valamennyi rokkant embert megkülönböztetett figyelemmel és lehetőleg soron kívül szolgálják ki. Aláírás: a Belkereskedelmi Minisztérium Igazgatási Főosztálya.”

Vakvezető kutyáink sok örömet, vidámságot hoznak életünkbe amellett, hogy teljesítik kötelességüket és minden utunkon hűségesen, pontosan vezetnek. Ők is élőlények és így sajnos nem mentesek a különféle betegségektől. Kutyáink csak akkor tudnak maradéktalanul eleget tenni komoly feladatuknak, ha egészségesek, megfelelően vannak táplálva; mindkettőről gazdáinknak kell gondoskodnia. A legtöbb betegség, amit mi emberek megkaphatunk megtámadhatja kutyáinkat is. Az ősz beálltával reumás fájdalmak, köhögés, asztmatikus bántalmak jelentkezhetnek. Egyes vitaminok hiánya náluk is fellép csakúgy, mint kutyáink legveszedelmesebb betegségei: az örökölhető diszplázia, azaz csípőficam, a macskakór — parvó — vagy a szopornyica. A szívre, mozgásra ugyanolyan ártalmas kutyáink túltápláltsága, kövérsége, mint az embereknél.

Annak érdekében, hogy kutyáink egészségügyi ellátását a legjobb kezében tudhassuk, szakcsoportunk felvette a kapcsolatot a Budapesti Állatorvostudományi Egyetemmel, az ott folytatott megbeszélések megnyugtató eredményét az alábbi levél bizonyítja:

Megszólalt a koto, a samiszen

(Megjelent az ESTI HIRLAP 1983. október 24. számában.)

Japánban mintegy 75 évvel ezelőtt nyílt meg az első európai mintájú zeneiskola, 55 növendéke volt. Ezt emelték 1954-ben főiskolai rangra, 1963 óta pedig négyéves egyetemi képzést ad immár kétezer hallgatónak, több mint 310 oktatóval. Az énekes és a hangszeres tanulmányokhoz a világ legjobb metódusait választották, zeneszerzőik a klasszikus európai harmónia- és formatant együtt tanulják a legmodernebb technikával és irányzatokkal. Mindezt szemlélatomást játszi könnyedséggel sajátítják el.

Nemcsak hasonlít a tokiói zeneakadémia az európai — például a

budapesti — zenei felsőoktatási intézményekre, hanem néhány fontos részben különbözik is tőlük. Elsősorban abban, hogy megkülönböztetett figyelmet fordítanak a nemzeti hagyományok oktatására, kutatására és fejlesztésére. A koto, a samiszen, a biwa nevű pengetős hangszert, a régi fúvós és ütő instrumentumokat ugyanolyan színvonalon tanulják, mint a zongorát, a hegedűt; a népzene, a vallásos, udvari és drámai tradíciókat integrálták a tananyagba. (Ezért aztán előfordul, hogy modern, elektronikus kompozíciókban egyszerre halljuk — mondjuk a bécsi iskola

szerialis szerkesztési elvét és a sómió ötfokú móduszelméletét élő formában érvényesülni.) Miközben olyan mellékszakokat hallgatnak a növendékek, mint az akusztikai elemzés, a zenei újságírás, a nevelésetika, a serdülőlélektan, művészeti jog, a politika-tudomány, vagy a zenei terápia.

Tanárok és növendékek tehát igen kemény munkát folytatnak a muzsika tokiói egyetemén, amiről a Budapesten és Debrecenben bemutatkozott zenekaruk lenyűgöző bizonyosságot nyújtott.

Ausztriai és magyarországi koncertjeiken először japán műveket mutattak be, melyekben a szimfonikus hangszeregyüttesek mellett három-négy koto, illetve samiszen szólalt meg. (Kezelőik a szmokingos zenekar előtt kimonókban játszottak.) Miyagi Michio, az iskola tanára rengeteg művet írt az általa 17 húrossá fejlesztett kotora. A Tavasz tenger csendes és viharos képváltozásainak impresszionista ábrázolásában éppen a három koto révén, olyan hatást kelt a hallgatóban, mintha egy régi japán festményeket felvonultató, modern filmet élveznénk, hol romantikus, hol Debussys színekkel. Az Ikebe Sini-csiro által — Kineya nyomán — feldolgozott Ecsigo Jisi (egy mítikus oroszról elnevezett újévi tánc szólístái), Szugiura Hirokazu vezetésével, a samiszent kapcsolták a szimfonikus hangzáshoz. És ugyanolyan lebilincselő hatást értek el, mint a fúvósok élén megszólaltatott japán népdalokkal, halászsok, parasztsok, harcosok szvitbe fűzött régi dallamaival Iwai Naohiro feldolgozásában.

A hosszú koncert második részében Ravel zongoraversenyét hallhattuk Hironaka Takashi fiatal zongoraművész virtuóz játékával, aki ma talán még nem nyerné meg a világ nagy hangversenyeit, de ez valószínűleg csak az idő kérdése... Nekünk bepillantást engedett abba a mámoros örömbé, amellyel a fiatal távol-keleti művészek birtokukba veszik az egyetemessé vált európai muzsikát, s abba a szel-

(Folytatás a 13. oldalról)

Az egyetem rektorának, dr. Kardeván Andor úrnak 1983. július hó 12-én szakcsoportunk vezetőségéhez írt sorai: „Kérésükre értesítem, hogy az igazolt vakvezető kutyák állatorvosi vizsgálatát, gyógykezelését, — beleértve a műtéti beavatkozást is —, ápolását, tartását, gyógyszerellátását az egyetem térítésmentesen végzi.” Ennek értelmében minden vakvezető kutyatulajdonos, elsősorban a budapestiek, bizalommal vigyék kutyáikat az egyetem rendelőjébe, ahol mindig, — éjjel-nappal — ügyeletet tartanak; megbízható kezekbe kerülnek kutyáink.

Tudjuk, hogy e lépésünkkel csak félig oldottuk meg problémánkat, mivel kutyáink fele vidéken tartózkodik. Következő lépésünk, melyet most teszünk meg: tárgyalás a Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Minisztériummal, annak érdekében, hogy a különböző vidéki állategészségügyi intézmények is térítésmentesen lássák el vidéki vakvezető kutyáink egészségügyi gondozását. Ez a tárgyalás is a legjobb úton halad, és reméljük lapunk következő számában ennek pozitív eredményéről is beszámolhatunk.

Ez a kedvezményes egészségügyi ellátás természetesen érvényes a családokhoz nevelésre kiadott kutyakölykökre nézve is, nemcsak a már levizsgázott vakvezető kutyákra. Sajnos a fiatal, egy év alatti kölyökkutyákra még talán több betegség leselkedik, mint az idősebbekre. Szomorú eset is történt, amikor az egyik kölyökkutyát kegyetlenül elragadta a macskakór, minden óvintézkedés és előzetes védőoltás ellenére.

Ide kívánczik az a hír is, amit a napokban kaptunk a marburgi Vakvezető Kutyakiképző Iskola vezetőjétől, Adolf Bolenz úrtól, aki szakcsoportunkkal szoros kapcsolatot tart. Ők is most kezdték el kölyökkutyák kiadását családokhoz nevelés céljából. Sajnálattal közölte, hogy a kiadott első 12 kutyából a 6 hónap utáni orvosi vizsgálat megállapítása szerint 6 kutya nem felel meg, főként diszplázia, azaz csípőficam miatt. Ez elég nagy százalék, de nem egyedülálló, mert a svédektől is hasonló eredményekről értesültünk és ez azt is jelentheti, hogy várhatóan nálunk is a kiadott kutyák komoly százaléka egészségügyi okok miatt nem fog megfelelni a további kiképzésre.

lembe, amelynek a mi dallam- és harmóniarendünk nem feltétlenül ugyanazt közvetíti, amit a magunk érzékelésében természetesnek tartunk. A versenymű néhány részletének jelentése — például a lassú tétel indító dallamé — helyenként kitágult, általánosabb érvényűvé, s mintha magasabb rendűvé is vált volna.

Ez a növendékzenekar Dvorák VIII. szimfóniáját úgy szólaltatta meg, olyan romantikus hévvel, szláv tónussal, amilyenre ma már csak a legjobb szovjet szimfonikusok képesek. S csak bámulhatuk ezt a technikai bravúrfokot és tónust, amely Akutagawa vonózenekari tételében, meg az ugyancsak ráadásul kapott Toyama rap-szódiában a legszebb bartóki hang-

zásídeált valósította meg. Mori Tadashi professzor kiváló zenekarnevelő, mindent tudó karmester. Tempói pontosak, dinamikai építkezését, árnyalatfokozatainak gazdagságát és tökélyét leghíresebb kollégái megirigyelhetik. S ha netán lenne véleménykülönbségünk a részletekben, az csak is életérzéseink különbözőségéből fakad. Tőle és együttesétől olyan „információkat” kaptunk a hagyományaiban mélyen kapaszkodó, az egyetemes emberi kultúrát a legmagasabb fokon magába fogadó és tovább gazdagító mai Japánról, annak szelleméről, népének lelki habitusáról, amelyet különben a világ legprecízebb kommunikációs csatornáin sem adhatnának.

Fodor Lajos

nyugalmáról és segítőkészségéről oly közismert dr. Takács István szelíd líráját is őrzik ezek a lapok, mint írójukat az emlékezet. Oda-átra kopogtatott bambuszbotjával és élete párjával együtt Miklós bácsi, dr. Bánó Miklós, a magyar Braille, aki szintén írt egy rövid beköszöntőt az első számba. Rácz Lilla is itthagytott bennünket 1978-ban, aki 13 évig a tőle megszokott gondossággal és magas művészi igényvel szerkesztette a folyóiratot.

Olvasom újra az első kiadvány írásait: Gábor József beköszöntőjét, szeretett feleségéhez, „Ica nénihez” írott „Vadvirág” című versét, valamint a lap megrendelésére ösztönző felhívását; Gábosy József „Lakoma” című karcolatát és eltűnődöm a véletlenek szomorú egybeesésén. Gábosy írja a „Lakomá”-ban: „egy lurkó fejjel a gyomrom közepébe játszotta belé magát”. Gábor József hirtelen halálával végződő megbetegedése ugyanezzel a mozzanattal kezdődött. Egy kisgyerek az intézet folyosóján fejjel gyomrának szaladt.

A folytonosság kezdettől máig Nyúl Győző szerkesztői közreműködéséből adódik. Ő maradt a „hajó” fedélzetén egyedül talpon és tartja az irányt. Hogy is írta Csokonai Vitéz Gizella „Homérosz hajó” című — kifejezetten a lap részére fogalmazott programversében:

*„Vidd szerteszét üzenetünk:
akinek vágya egy velünk,
nyújtsa kezét, fel tette mind.
A nagy cél hív, az óra int,
hangozzék fel a riadó:
— Indulj el Homérosz hajó!”*

Nem állt meg. Az Irodalmi értesítő ügyének — bár a vitorlabontók legtöbbször nincs már a fedélzeten — mindvégig akadtak odaadó hívei és megmaradt az érdeklődő olvasótábor is körülötte, ha az előfizetők száma nem is gyarapodott jelentősen. A 25 éve megtettesült szép és becsületes szándék dacol az idővel. Legyünk segítségére, hogy el ne nyeljük a ködök.

SZÉP ZOLTÁN

„Homérosz hajó”

Alig vastagabb heti rádióműsorunknál az 54 oldalas kis füzet, melynek „o—ó” betűs díszítéssel keretezett címlapján az olvasható: „V. Cs. Sz. Irodalmi Értesítő”. A Homérosz Irodalmi Kör kiadványa. 1. szám. Összeállították: Gábor József, Gábosy József, Nyúl Győző és Ulmer Lajos. Készült a Vakok és Csökkentlátók Szövetsége Nyomdájában Budapest, 1958 szeptember”.

Bizony akkor szívdobogtató izgalommal vártuk a legelső születést, Gábor József tanár úr szívós munkálkodásának kézzelfogható eredményét, amiről már évekket előtte mesélt az általa mindenkor igen kötetlenül tartott irodalomórán a „Kisintézetben”.

Magam is az általa toborzottak egyikeként rendeltem meg az értesítőt s fizettem elő azóta is megszakítás nélkül. Ezt az első számot még a tanár úr adta át, vékony

zsineggel volt keresztbekötve és friss nyomdászagot árasztott. 25 éve íródik a lap és de sok minden alámerült az idő zuhatagában az 1958 szeptemberi megjelenés óta. Elsőként ereje teljében az életrehívót ragadta túlra a kegyetlen végzet, Gábor Józsefet, aki lapjának öt-éves jubileumát sem élhette már meg. Elköltözött a Székelyföld évődő szavú jóságos mesemondója is, Gábosy Józsi bácsi. Csokonai Vitéz Gizella, a lap beköszöntő versének írója szinte már ezzel a versével el is búcsúzott, s nemsokára sorolhatta munkatársai közé az Irodalmi Értesítő Greisinger István zongoratanárt sem, akinek Tóth Árpádról szóló érzelmekben és tárgyismeretben egyaránt gazdag esszéje adta az első szám irodalomtudományi anyagát. Zolyomi Erzsébet neve is ott sorakozik az első bemutatkozás szerzői között, de hamarosan gyaászkeretbe került. Pista bácsi, a

HAJO HORRA S. BRÉMA

Vakok iskolái Latin-Amerikában

Megjelent a *Marburger Beiträge* 56. évfolyamának (1982.) márciusi-áprilisi számában. Fordította: dr. Schiff Ervin.

II. rész

A managuai vakok iskolájának tanulói részint a központ internátusában, de többségükben a családjuknál laknak.

Gyerekeket a központban nem oktatnak. Részükre Managuában egy külön iskola működik, ahol jelenleg mintegy 20 vak gyermek van. Az iskola előtti foglalkozás (óvoda) részükre ott körülbelül négyéves korban kezdődik, míg hatéves kortól kezdődően az alapfokú oktatásban írni, olvasni, számolni tanulnak olyan fajta iskolában, ahol a vak gyermekek mellett siketek és értelmi fogyatékosok is vannak. Ilyen iskolák országos hálózatát alakítják ki. Eddig azonban csak ez az egy managuai iskola kezdte meg működését. Egy másik, a terv szerint létrehozott ilyen fajta iskola Matagalpában (város Managuától északra) látogatásunkkor még üresen állt, mivel a villamosenergia ellátásban akkor még problémák jelentkeztek.

A vakok pontos számára vonatkozólag, csakúgy, mint Mexikóban, Nicaraguában sem rendelkeznek adatokkal. Az egészségügyi minisztérium számukat mintegy 40 000-re becsüli (2,5 millió lakos mellett). Feltehetőleg mintegy 60 százalékuk több, mint ötven éves. A rehabilitálhatók száma 5000–8000 között van. Ehhez azonban csak igen kevesen kaphatják meg a lehetőséget, mert a központ kapacitása a fenti számhoz mérten nagyon csekély. Még ebben az évben népszámlálás lesz, amelynek során meghatározzák, a lakosságon belül, a vak emberek részarányát is. Az egészségügyi minisztérium azonban ebben a vonatkozásban nagy nehézségek-

kel számol, mert szemorvosi vizsgálat nélkül aligha lehet pontos adatokat elvárni.

A forradalom előtt Nicaraguában a vakoknak csak nagyon csekély lehetőségeik voltak. Csak egyetlen egy létesítmény állt rendelkezésükre, valamiféle vak menedékhely Managuában, ahol egyidejűleg tíz embert lehetett elhelyezni. Pontírást tanultak és nemegyszer ezután — húsz évig is ottmaradtak. De csakúgy, mint az összes többi vak az országban, sokszor nagyon rossz bánásmódban részesültek.

A vakok döntő többsége arra kényszerült, hogy kolduljon és alamizsnából éljen. Sokukat azonban a családja szabályszerűen kizsákmányolta azzal, hogy az utcára küldte őket a család fenntartásához koldulni. Most megkísérlik Nicaraguában azt, hogy sok vakot megszabadítsanak a koldulás kényszerétől, a társadalmi termelési folyamatba és a normális életbe való beilleszkedésükkel. Ebbeli igyekezetükben már eddig is nagy sikereket értek el Nicaraguában, mert habár még vannak olyan vakok, akik alamizsnából kénytelenek életüket fenntartani, de ebben az országban eltérően más közép-amerikai országtól, csak nagyon kis hányaduk kényszerül az utcára koldulni.

Mindezt két év alatt sikerült elérni, amióta a vakok lehetőséget kaptak a társadalmi fejlődésben való részvételre és már nem kellett a társadalom periferiájára szorulniuk. A központ iskolájának mai tanulói már egyáltalán nem koldul-

A központ fejlesztésének további lépése a néhai koldusokkal való foglalkozás kialakítása. Az olyan embereket, akik egész életük során megszokták a koldulást igen nehéz meggyőzni arról, hogy az ember munkával éppen olyan jól, ha nem még jobban megkeresheti a maga kenyerét. Az első időkben a családban is felléphetnek megoldandó gazdasági problémák akkor, ha a koldusokat a koldulásról le akarják szoktatni. Ezért a vakok részére több munkahelyet kell kialakítani és a vállalatok, valamint a munkaügyi minisztérium között az együttműködést hatékonyabbá kell tenni.

Ez a feladat a Vakok Szövetségénél az első helyet foglalja el, ezt kell országos szinten magára vállalnia. A szövetség kialakítása megkezdődött és jelenleg mintegy negyven tagja van. A szövetségnek a vakok önszervezetévé kell válnia. A vakoknak saját maguknak kell kezükbe venniük problémáik megoldását. A központ nem akar meghatározó szerepet játszani, hanem csak segíteni óhajtja az önálló megoldások kialakítását.

A központ új utakat is keres a vakoknak a látó emberek társadalmi életébe való integrálására. Nem óriási intézmény óhajt lenni, hanem egy olyan rehabilitációs központ, amelyben a tanulók csak rövid ideig tartózkodnak. Csak a szükséges eszközöket óhajtja a kezükbe adni ahhoz, hogy a normális munkafolyamatban és a társadalmi életben részt vehessenek. A fentiekkel kapcsolatban egészen véletlenül bukkantunk rá az egyik nicaraguai újságban egy hírre, gyufagyárban dolgozó vak munkásról.

A központnak eddig hatalmas sikerei ellenére is még mindig igen nagy problémákkal kell megküzdenie. Minden oldalról állandóan jelentkezik a hiány, mindenekelőtt az oktatási anyagokban és eszközökben. Így például, bár a tanulóknak van írótablájuk az iskolában, otthoni használatra nem kaphatnak saját táblát. A felsőbb osztályokban teljesen hiányoznak az iskolakönyvek, mivel az országban nincs sa-

ját Braille-nyomda. A központ az országon kívül keres lehetőséget a vakok analfabetizmusának megszüntetéséhez szükséges ábc-s könyvek nyomására. Nagy hiány mutatkozik sík- és pontírógépekben, magnetofonokban, térképekben, játékokban (mindenekelőtt a vak gyermekek különleges iskolájában).

Látogatásunk alkalmával szerencsés módon lehetőségünk nyílt részt venni az analfabetizmus elleni küzdelem elindítására vonatkozó határozat meghozatalának évfordulója alkalmával rendezett ünnepségen. Dalok és versek mellett előadás is elhangzott az iskolában az analfabetizmus ellen folytatott harc jegyében végzett munkáról. Megismerkedtünk egy holland vakkal is, aki részt vesz az írás-olvasási program vakokat érintő részének kidolgozásában és akinek a fizetését két évre a holland kormány fedezi.

Mind ő, mind az igazgatónő, Angela Mária Castillo Morales aszszony, valamint az iskola pszichológusa is nagy örömmel fogadták érdeklődésünket és kimerítő választ adtak minden kérdésünkre.

Így szerezhettünk bizonyos benyomást a központ munka- és oktatási feltételeiről. Elmondták, hogy a helynek nagyon szűkében vannak és ezért még a legkisebb hozzáférhető területet is ki kell használniuk az oktatás céljaira. A tantermeket, amelyekben a tanulók oktatása folyik, csak teljesen provizórikusan osztották el. A tanulók kis csoportokban, és igen szorgalmasan vesznek részt a munkában.

Nekünk közép-európaiaknak meglehetősen szokatlan, hogy felnőttek az egyszeregyet tanulják. De az olyan országban, ahol két éve még a népesség 50 százaléka analfabéta volt, ez a realitás.

got kézzel fékezve olyan sebességgel engedni haladni, hogy a szöveget még meg tudja érteni. Amennyivel gyorsabban halad a szalag az eredeti sebességnél, annyival rövidebb ideig tart meghallgatni a kívánt részt, márpedig vágás előtt a részt többször is meg kell hallgatni. Ha ezt eredeti sebességgel végeznék, a munka sokkal tovább tartana. A felgyorsulással hangmagasságváltozás is jár, így a műveletet hallgatva a beszéd olykor „csicseregésnek” hat. Főként ez határolja a lehetséges gyorsítás mértékét, mert egy határon túl nem a beszéd felgyorsult sebessége, hanem megnövekedett magassága miatt veszti el a szöveg az érthetőségét. Egy ilyen magnetofonon lehet tanulmányozni a szalag koptató hatását és tapasztalni a gyorsabban haladó felvétel mágneses jele keltette nagyobb vilamos jelet a fejben, ami miatt a hangszóróból jövő hang felerősödik. Elképzelhető, hogy ez az erősödés együtt a sokszor túlgyorsuló szalag bántó csicseregésével mennyire fárasztó és halláskárosító egy idő után.

Ezeknek a készülékeknek a feje gyakran cserélendő és a csúszó szalagvezető elemek is, amelyek bár különlegesen kopásállóak, de néhány hónap alatt csúnyán megkopnak. Ha pedig beállítási pontatlanság miatt egy nem szalagvezető, tehát nem ellenálló elemhez is hozzáérhet a szalag, azt egy idő után deformálja, vagy ha az élével érintkezik, egy idő után egy fémmalkat-részt is képes levágni. (Egy stúdió-magnónak 1000 méter stúdiószalagot 2 perc alatt kell áttekeresnie, ennek a 30 km/órás átlagsebességgel terkecselődő szalagnak az éle vi gyázatlanság esetén pillanat alatt pengéként csontig hatol, de a stúdiókban dolgozók ezt hamar megtanulják.) A montírozó magnetofon tehát az egyik kivétel, ahol tekeresléskor, illetve nem szabványos sebességgel haladva a szalag fejhez ér. Legutóbbi frásomban említettem még a diktafont is, mint hasonlót, ezt hely hiányában legközelebbre hagyom.

technika

BACSIK LÁSZLÓ

MAGNÓSOKNAK – MAGNÓRÓL

A magnetofonok lejátszó- és fellevevőfeje, illetve az ezeket egyesítő kombinált fej kopásra igen érzékeny, mert rontja a hangátvivő képességet. Ezért az erősen koptató szalag haladtában lehetőleg csak felvétel-lejátszás üzemmódban érhet hozzá, illetve a közvetlen közelében levő vezetőelemekhez. Tekereslés közben a szalagot ezektől különféle módokon tartják távol. Erről írtam legutóbb. Kivételként megemlítettem, hogy „behallgatás” üzemmód címén egyes készülékeknél ilyenkor is fejhez nyomhatjuk

a szalagot, hogy például a zeneszámok közti szüneteket hallva, hamarabb megtaláljunk egy darabot. A stúdiótechnikában montírozásnak nevezik a szalag vágását, amikor a rajta levő szövegből a lényegtelen kivágnák — a zavaró technikai, értelmi és beszédhibákkal együtt — és esetleg a mondanivaló egyértelműsítéséért a lényeges anyag sorrendjét is megváltoztatják. A montírozó magnó fejéhez a szalag minden üzemmódban hozzáér. A montírozást végző előretekereslésre kapcsolja a gépet és a lefutó szala-

Beszámoló a Vakok III. Könnyűatlétikai Európa-Bajnokságáról

(Várna, 1983. október 3—7.)

A III. Könnyűatlétikai EB-n 22 ország vak és látássérült sportolói vettek részt. Országoként 12 versenyző indulhatott, egy versenyző legfeljebb három számban. Pentatlon is szerepelt a programban. Most vezették be első alkalommal, hogy a versenyzőket három kategóriába sorolták: B1, B2, B3 (B = Blind, vak). A B1 kategóriába a teljesen vakok, a B2 kategóriába a 2/60 látásmaradványosok, a B3 kategóriába a 2/60—6/60 látásmaradványosok szerepelhettek. Ennek megfelelően — a korábbi két kategóriával szemben — a viszonylag kis számra csökkentett versenyzői létszám mellett — egyes versenyszámokban kevés induló volt. Legnépesebb csoportok a B2-es kategóriában és néhányan a B1-es kategóriában jöttek össze.

A versenyszámok a következőképpen oszlottak meg:

Nők

- B1 100, —400, —800 m síkfutás, távol-, magasugrás, súlylökés, diszkoszvetés, gerelyhajítás.
B2 100, —400, —800, —1500 m síkfutás, távolugrás, súlylökés, diszkoszvetés, gerelyhajítás, pentatlon
B3 100, —400, —800, —1500 m síkfutás, távol-, magasugrás, súlylökés, diszkoszvetés, gerelyhajítás

Férfiak

- B1 100, —400, —800, —5000 m síkfutás, távol-, magas- hármáugrás, diszkoszvetés, súlylökés, gerelyhajítás, pentatlon
B2 100, —400, —800, —1500, —5000 m síkfutás, távol-, magas-, hármáugrás, diszkoszvetés, gerelyhajítás, pentatlon
B3 100, —400, —800, —1500, —3000 m síkfutás, távol-, magas-, hármáugrás, diszkoszvetés,

súlylökés, gerelyhajítás, pentatlon.

A magunk részéről a nőknél is, a férfiaknál is mind a három kategóriában indítottunk versenyzőket, az esetek többségében három számban. (Kivéve a nők B2 kategóriáját.)

Az előzetes latolgatásokat versenyzőink igazolták: három arany, egy ezüst és egy bronzérmét szereztek, IV—VI. helyezéseket is értünk el.

A Bolgár Vakok Szövetsége nagy anyagi, erkölcsi és technikai áldozatvállalása biztosította az EB végül is sikeres lebonyolítását. A menet közbeni apróbb programmódosítások nem befolyásolták a versenyzők helytállását, indulását. A magyar csapat tagjai az esetek

többségében a tőlük várható legjobb eredményt produkálták. Az új kategorizálási rendszer lelkiismeretes betartása néhány versenyzőnket hátrányos helyzetbe hozta. Dosek Lajosné és Tóth István edzők lelkiismeretesen látták el feladatukat.

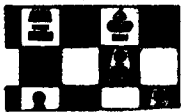
Néhány kérdésben az egyes országok csapatvezetőinek és edzőinek nem volt egységes az állásfoglalása; így pl. a három kategória bevezetéséről megoszlottak a vélemények; néhány versenyszámban a csekély számú részvétel demoralizáló hatással volt a győztesekre stb.

A csapatok elszállásolása és étkeztetése az Alan Mak Hotelben kifogástalan volt. A versenyeket a várnai Gagarin Stadionban rendezték meg, rendkívül szín pompás megnyitóval és záróünnepellyel. Este 21 órai kezdettel, versenyzők, edzők, csapatvezetők, rendezők és a Bolgár Vakok Szövetségének vezetői, valamint meghívott magasrangú vendégek — a 3 napos verseny izgalmait feledve — oldott hangulatú búcsúvacsorán vettek részt, melyet discozenés nemzetközi táncmulatság követett.

A hivatalos éremtáblázat a következő:

Ország	Arany	Ezüst	Bronz
Szovjetunió	17	3	2
Nagy Britannia	11	6	3
Lengyelország	7	7	7
Bulgária	4	7	1
Finnország	4	2	5
NSZK	3	7	1
Belgium	3	2	2
Magyarország	3	1	1
Jugoszlávia	2	5	—
Írország	2	1	2
Svédország	2	—	4
Spanyolország	2	—	2
Ausztria	1	6	6
Norvégia	1	4	4
NDK	—	4	3
Hollandia	—	2	2
Olaszország	—	1	1
Csehszlovákia	—	1	1
Svájc	—	—	1

Ciprus, Dánia és Görögország sportolói érem nélkül maradtak.

Versenyzőink az egyes versenyszámokban az alábbi helyezéseket ill. eredményeket érték el:

	Versenyszám	Versenyző	Helyezés	Eredmény	Győztes eredmény	Indulók száma
Nők B1	100 m síkfutás	Bölkény Ági	8.	15,42 mp	13,53 mp	12
	400 m síkfutás	Bölkény Ági	4.	78,17 mp	63,40 mp	7
B3	800 m síkfutás	Németh Margit	4.	3,04,8	2,11,3	4
	1500 m síkfutás	Németh Margit	2.	6,27,8	6,09,3	2
	magasugrás	Tóth Zsuzsa	1.	1,15 m	1,15 m	3
	súlylökés	Tóth Zsuzsa	5.	7,19 m	12,16 m	8
		Pintér Mária	8.	6,17 m	12,16 m	8
	diszkoszvetés	Pintér Mária	4.	21,40 m	30,40 m	6
		Tóth Zsuzsa	6.	21,14 m	30,40 m	6
Férfiak B1	400 m síkfutás	Ganyecz László	12.	65,57 mp	55,5 mp	13
	súlylökés	Hegedűs Béla	9.	9,63 m	10,79 m	15
		Ganyecz László	11.	9,15 m	10,79 m	15
		Hegedűs Béla	4.	28,80 m	32,64 m	14
	gerelyhajítás	Hegedűs Béla	10.	25,24 m	38,00 m	15
		Ganyecz László	13.	19,16 m	38,00 m	15
Férfiak B2	100 m síkfutás	Galambos József	időf.	13,17 mp	11,05 mp	10
	400 m síkfutás	Galambos József	időf.	66,18 mp	51,60 mp	10
	távolugrás	Galambos József	10.	4,70 m	6,26 m	10
	súlylökés	Tóth Péter	5.	10,59 m	14,75 m	9
	diszkoszvetés	Tóth Péter	6.	22,24 m	38,92 m	7
	pentatlon	Németh László	4.	1497 pont	2147 pont	4
B3	távolugrás	Oláh József	3.	5,91 m	6,16 m	10
	magasugrás	Oláh József	1.	1,65 m	1,65 m	3
	hármassugrás	Oláh József	1.	12,62 m	12,62 m	5
	súlylökés	Czuth Gábor	5.	10,73 m	13,79 m	6
	diszkoszvetés	Czuth Gábor	7.	30,78 m	41,86 m	7
	gerelyhajítás	Czuth Gábor	5.	43,90 m	50,70 m	7
pentatlon	Csák József	2.	2055 pont	2839 pont	5	

LAK ISTVÁN

Barangolás Közép-Dunántúlon

Turista szakosztályunk szervezésében egy háromnapos kiránduláson vettünk részt 1983. szeptember 23—25. között. Veszprém megyei tájkon és Fejér megye északi részén jártunk. Dr. Sziky Lászlóné, Joláné néni idegenvezetőnk üdvözlő szavai után bemutatta Laczkó Sándor gépkecsvezetőt. Idegenvezetőnk a tőle megszokott kedvességgel, figyelmességgel ismertette az érintett tájak, települések nevezetességeit, szinte

megelevenítette előttünk a látnivalókat.

Változatos, szép tájakon haladtunk először a Veszprém megyei Őskü községben álltunk meg. A település nevezetessége a kis kerektemplom. Megnéztük ezt a ritkaságnak számító érdekes Árpád-kori épületet, amely a római időszakból való. A kb. 8 m átmérőjű templom egyik fontos korai falusi emlékünknél. Őskü községben született Tasner

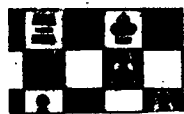
Hármas atlétikai találkozó Budapesten.

Augusztus 27—28-án magyar, lengyel és NDK-beli sportolók részvételével atlétikai viadalra került sor Budapesten Sportkörünk szervezésében. 20—20 külföldi sportlót láttunk vendégül. A mindvégig sportyszerű és izgalmakban bővelkedő vetélkedőről — anyagtorlódás miatt — nem áll módunkban részletesen beszámolni. Ezért csak az összesített végeredményt közöljük: 1. NDK 232 pont, 2. Magyarország 215,5 pont, 3. Lengyelország 147,5 pont.

Antal (1808—1861) nevelő, ügyvéd, Széchenyi István titkára és legközelebbi munkatársa. Tasner Antaltól nevezték el szülőfaluja általános iskoláját.

Utunk következő állomása Sóly volt. Ebben a falucskában megtekintettük az 1009-ben felszentelt templomot. Államalapító nagy királyunk a sólyi mezőkön győzte le Koppány vezért. A diadal után I. István teljesítette fogadalmát, és templomot építtetett a győzelem helyén. A Bakonyvidék legkorábbi falusi temploma ma református egyházi használatban van.

Ezután Veszprémen át Nagyvázsönyba utaztunk. A település kedvelt kirándulóhely. Nagyvázsöny helyreállított középkori vára sok látogatót vonz. Ebben a várban lakott egykor Mátyás király híres hadvezére, Kinizsi Pál és felesége, Magyar Benigna. Elsétáltunk a rendbehozott, parkosított környezetű várba. Megnéztük a kőtárat és a lakótoronyban látható kiállítást, amely a vár történetét mutatja be. A kápolnában Kinizsi Pál vörösmárvány sírlapját tekihettük meg. A várból a közelben lévő Postamúzeumba mentünk, ahol régi postai tárgyakat, a hírközlés eszközeinek fejlődését láhattuk. A múzeum épülete mellett egy Postakocsi volt kiállítva. Nagyvázsönyban született 1890-ben Várnai Zseni a híres költőnő. Ebéd után tovább utaztunk Ajkára. Ajka a felszabadulás után fejlődött várossá, lakóinak száma 25 000. A nagy fontosságú ipari településnek orszá-

gos jelentőségű üzemei a timföld-gyár, az alumíniumkohó és az üveggyár, ahol igen szép csiszolt üvegárukat készítenek. Ajka szépen rendezett város. Hatalmas ligetében csónakázótó, strand található. A gyönyörű fekvésű ligetben felkerestük Fekete István író szobrát (Borsos Miklós alkotása). Az író mellszobra körül helyezték el az írásaiban kedvelt állatok (kutyák, róka, bagoly, gólya, mókus, lutra) alakját megörökítő szobrait. Fekete István (1900—1970) gazdatiszt, író emlékéért Ajka városa kegyelettel őrzi. **A népszerű író még gazdasz korában 1928—1941 között élt Ajkán, az egykori háza helyén álló épületen emléktábla látható.** A művelődési központ pedig emlékszobát rendezett be Fekete István hagyatékából. Az író, ajkai éveinek emlékéért, a gyeplő nélkül című írásában örökítette meg; írásaiból az élőlények, a természet szeretete csendül ki. Műveinek sokaságából hadd említsem meg a Ballagó idő című regényét, amelyben oly csodálatosan írja le feledhetetlen gyermekkorát. Nagy öröm volt számunkra, hogy felkereshettük azt a helyet, azt a környezetet, ahol egykor Fekete István élt. Szemtanúi lehettünk annak, hogy Ajka milyen szeretettel őrzi nagy írónk emlékéit. Az egésznapos utazás fáradalmait a Hotel Ajka kényelmes, szép szobáiban pihentük ki.

A második napon, reggeli után, Tapolca felé indultunk tovább. Utunk talán az ország legszebb tájai közé tartozó vidéken vezetett. Hamarosan Tapolcára, a kedvelt kirándulóhelyre érkezünk. A 10 000 lakosú fiatal város a környék gazdasági központja.

Itt született Batsányi János (1763—1845) költő, akit forradalmi tettei miatt Ausztriába száműztek. Jeles költőnk ott ismerkedett meg Baumberg Gabriella osztrák költőnővel, aki hű feleségként kitartott mellette a száműzetésben. Mindkettőjük hamvait 1934-ben hozták haza a tapolcai temetőbe.

Tapolcán először a híres Tavasbarlangot kerestük fel. Lépcsősor vezet le az 1902-ben felfedezett bar-

langba. Eddig kb. 340 m hosszú szakaszt tártak fel a barlangban, amely kiszélesedő termekből és folyósókból áll. Egyik legnagyobb terme a Lóczy-terem, amelyet Lóczy Lajosról (1849—1920), a geológus, földrajztudósról neveztek el. A Batsányi-terem és még néhány kisebb terem, valamint folyósó következett. A barlangon áthaladó patakon korábban csónakázni is lehetett, de a patak vize jelenleg kiapadt. A barlang falain látható vízoldás nyomait és a sziklákat villannyal jól megvilágítják. A barlang kitűnő levegője igen alkalmas az asztmatikus betegségek gyógyítására (kórházbarlang). Ezután a Malomtóhoz mentünk, amely Tapolca lakóinak kedvelt pihenője. A tó partjait szép ligetek és parkok övezik. A parkban helyezték el Batsányi Jánosnak és feleségének a szobrát.

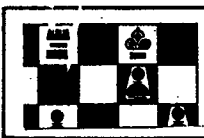
A szép fekvésű Tapolcáról Badacsonyba utaztunk. Majd ebéd után a ragyogó, napos időben egyórás balatoni sétahajózáson élveztük a sütikérezést. Ezután a Balaton északi partján utaztunk Tihany felé. Útközben megálltunk a Tihanyhoz közel fekvő Örvényes nevű falucskában. Örvényes a Pécsely-patak mentén települt, szép környezetben lévő csendes, kellemes üdülőhely. A falu régi malmos település, már az Árpád-kori oklevelek is említik az örvényesi vízimalmokat. Elmentünk a Pécsely-patak mentén álló, ma is működő vízimalomba. A XVIII. században népies stílusban épült, a festői környezetben lévő vízimalmot a molnára, az üzem gazdája, Molnár Antal kedves, barátságos szavakkal mutatta be. Elmondta, hogy több mint 50 éve dolgozik a malomban. A régi üzemet 1950 után felújította, és jelenleg hazánkban ez az egyetlen ma is működő, állandóan őrlő vízimalom. Molnár Antal bemutatta a malomépület kis molnárszobájában látható gazdag néprajzi, népművészeti anyagot, amelyet körül tekintő, gondos munkával maga gyűjtött össze. Tapintással is érzékelhettük a faragott régi bútorokat, használati eszközöket, kerámiákat stb. Nagy élmény

volt számunkra az a barátságos fogadtatás, amelyben a molnár részessített bennünket, és az a figyelmeség, ahogyan bemutatta a malmot és a kis múzeumot.

Innen Tihanyba mentünk, ahol az apátsági templomot néztük meg. Este Balatonalmádiba érkezünk, ott volt éjszakai szállásunk.

A harmadik nap szeles, viharos időben Zircra utaztunk. A festői környezetű Cuha-patak völgyében megérkeztünk „a Bakony szívébe”. A 8000 lakosú Zirc község az ún. Magas-Bakony központja. Történelmi múltja, kulturális intézményei, műemlékei, arborétuma, szép tájképi környezete teszi vonzóvá a települést. Zirc tavaly ünnepelte fennállásának 800. évfordulóját. A cisztercita szerzetes rendhez tartozó zirci apátságot III. Béla király alapította 1182-ben. Cisztercita rend fontos szerepet játszott a mezőgazdasági kultúra fejlesztésében és a nevelésben. A nagyméretű barokk stílusú és a hozzá csatlakozó apátsági épületek zöme a XVIII. században épült. Először a díszes műemléktemplomba mentünk. Amelynek belső berendezéseiből kiemelkednek az osztrák Maulbertsch képei és a barokk-kori faragványok. Majd a templom melletti hajdani apátsági épületbe mentünk, ahol a múzeumot és a könyvtárat kerestük fel. A múzeumban régészeti leleteket, a Bakony-vidék állat- és növényvilágát bemutató kiállítást láthattunk. A múzeumból a Reguly Antal nevét viselő könyvtárba látogattunk. A könyvtár egyik helyiségét a névadó emlékére rendezték be. Reguly Antal Zircen született 1819-ben. A későbbi neves nyelvtudós, kutató kereste a magyar és a finn-ugor népek közti nyelvi összefüggéseket. A nagy tudós nevét viselő intézményben 60 000 kötet könyvet őriznek, köztük ósnyomtatványokat, folyóiratokat, különböző könyveket, és térképeket. Néhány bőrkötéses, fatáblás, díszes fémveretes táblájú könyvet kézbe is vehettünk.

Zircről Móra utaztunk. Onnan ebéd után Csákvárra mentünk, ahol

egy régészeti ásatást néztünk meg. Kirándulásunk utolsó állomása Alcsútdoboz községben volt. Ez a település és környéke régen József nádor (1776—1847) birtokában volt. A nádor Alcsúton rangjához méltó kastélyt építtetett Pollack Mihállyal, a kor kiváló építészével. A múlt század elején emelt gyönyörű klasszicista stílusú kastély a nádor nyaralója volt. Ez a pompás építmény a II. világháború alatt megrongálódott. A háború után a környék lakossága csaknem teljesen lerombolta a kastélyt, építőanyagát pedig széthordta. Az egykori csodálatosan szép épületből ma csak az oszlopos bejárati rész látható. A kastélyhoz tartozó kápolnának is csak a kapuzata maradt ép. A hajdani babaháznak is csak a romjai találhatóak. József nádor 51 évesen át, egészen haláláig volt országunk nádora. Nádorunk intézkedések egész sorával segítette hazánk fejlődését, haladását. Jelentős összeggel járult

hozzá a Magyar Tudományos Akadémia alapításához, személyes gondjának tartotta Pest építését, szépítését, egyébként, kezdeményezésére vezették be hazánkban a vakok intézményes oktatását.

Az alcsúti arborétumban egyórás sétát tettünk. Szinte felüdültünk a hatalmas fák övezte tiszta levegőjű úton. Az egykori kastély körül el a két évszázaddal ezelőtt telepített és ma is gondozott 40 ha-os arborétum. A növénykert hatalmas fái közt igen sok énekesmadár él. Kirándulásunk érdemben ebben a szép arborétumban fejeződött be.

Ezen a három napon hazánknak gyönyörű tájain jártunk. Sok-sok történelmi, irodalmi és műemléki érdekességgel, ritkasággal találkoztunk. Valóban gazdag emlékekkel, élményekkel tértünk haza.

Szakosztályunk vezetője végezetül megköszönte a gépkocsivezetőnek, az idegenvezetőnek és a szervezőknek ezt a jól sikerült országjárást.

tudja, mekkora aszály sújtotta az országot, nem kell tehát magyaráznom!

Tikkadoztunk itt jobbra-balra, vágyódva ábrándozván kedvencünkről, a Vekeri tőről és hús hullámairól...

Am, nincs olyan hosszú, aminek vége ne lenne! Mert íme a várakozásnak is vége lett! Eljött végre a kirándulás nagy napja is!

Szeptember 7-én szép borús és hűvös reggelre ébredtünk. A jó praktikusán melegen öltözött természetbarátok aggódva kémlelték az eget, őszintén remélve, hogy csak nem pityeredik el megint? Kedve ugyan lett volna hozzá, de mégsem tette meg...

Pontosan fél kilenckor megérkezett a Dohánygyár szép panoráma-autóbusza, mert rendszeresen ez a gyár patronálja intézetünket ebből a szempontból, vagyis, ők adják az autóbuszt kirándulásainkhoz, amiért őszinte köszönetünket nyilvánítjuk!

Gyors bepakolás, beszállás és kilenckor már útban is van a társaság a cél felé!

Megérkezés, kis csalódással, mert az ismert táj ugyan a régi, de a tavat igen megviselte a nyár, kevesebbe a víz, csónakázni tehát nem lehet! Marad így a séta, meg a futkározás, a felmelegedés végett... Mert hűvös van és ezen a „szíverősítő”, meg a forró fekete sem sokat segít. Séta, beszélgetés, magnóhallgatás, egy páran még táncolnak is, mert Természet ónagsága hiába viselkedik hűvösen, barátai kedélyén ez mit sem változtat!

Ebéd: házi töltött hús, sütemény, alma, sör és fekete. Ebéd után a délelőtti program folytatása. Mivel az idő nem javul, kettőkor szedelőzködés és irány hazafelé!

Köszönet a szervezésért és a kísérők fáradozásáért!

(Egy halk kérdés: Nem lenne jobb azért mégis inkább nyáron kirándulni...?)

SZONDA KLÁRA

Természetbarátok

„Óh természet, óh dicső természet!
Mely nyelv merne versenyezni
véled?...”

Nagy költőnk eme feledhetetlen sorai kíváncsognak ki belőlem, valahányszor a szót hallom: „kirándulás!” Mert ugyan, kik mennek kirándulni, ha nem azok, akik rajongói a természetnek?

Szeretik, tisztelik, csodálják élőlényeivel, virágaival, köveivel, friss patakjaival és eltűrik kisebb-nagyobb szeszélyeit, melyekkel egy-egy találkozás alkalmával meglepi őket. Hogyne túrnének neki, hiszen, akit szeret az ember, annak még a hibái fölött is gyakran szemet huny.

Erre a szeretetteljes „szemhunyorgatásra” igencsak jó alkalom

nyílt szeptember 7-én intézetünk természetbaráti számára is.

Ez úgy esett, hogy kétévi pauza után június 29-re ismét kirándulást szerveztek nekünk, óshonos kirándulóhelyünkre, a Vekeri tóra. Sok volt a jelentkező, nagy az izgalom, de sajnos, hiába, mert az utolsó pillanatban az egész terv „vízbe esett”! Mégpedig esővízbe, mert 29-én reggel zuhogó esőre ébredtünk... Nem használt itt semmiféle orrlógatás, mert esett majdnem egész nap... Délben vigasztalóként megettük-ittuk a kirándulásra szánt elemőzsiát és itókát, mely mellé megkaptuk az ígéretet, egy esőmentes napra áthelyezett kirándulásra.

Nosza, kezdtük várni az esőmentes napokat... Hát jöttek is!!! Hajaj...! Ezt ugyan mindenki

HALLÓ ITT DEBRECEN!

Misi nem marad egyedül

Misi negyedik osztályos tanuló volt, mikor édesanyja először kíséerte el Debrecenbe, a Gyengénlátók Általános Iskolájába. A barna szemű, mozgékony fiúcska hamarosan otthonra és barátokra talált az új környezetben.

Osztálytársaival önfelédten rúgta a labdát, részt vett különböző tanulmányi versenyekben, ügyességi vetélkedőkön, indult a házi bajnokságokon.

A hétvégét, a vakációt édesanyjával töltötte, aki öt éves kora óta egyedül nevelte őt.

Nemcsak a családi élet melegét, biztonságát teremtette meg számára, hanem mindent elkövetett gyermeke látásromlásának megakadályozásáért. Gyógykezeltetéséről gondoskodott. A Vöröskereszt és a munkahelyi szakszervezet közreműködésével, minden év novemberében elkísérte gyermekét a moszkvai szemklinika speciális kezelésére.

A legutóbbi nyári szünidő egy életre szóló mély fájdalom emlékét hagyta Misi lelkében.

Édesanyja tragikus baleset következtében életét vesztette. Mi lesz ezután?!? — fogalmazódott meg a kimondatlan kérdés mindenkiben, hiszen édesanyja halála miatt Misi egyedül maradt, mert még évekkal ezelőtt megszakadt édesapjával minden kapcsolata.

Az idős, munkában megfáradt anya nagyszülők hivatalosan is vállalták az unoka felnevelésének gondját-bajját.

De nem maradtak közönyösek az anya egykori munkatársai sem. A békéscsabai KNER NYOMDA 13 fős Gutenberg brigádja — Kalina Pálné brigádvezető irányításával — rögtön felajánlotta segítségét.

A brigádtagok vállalták a külföldi gyógykezeltetéshez szükséges anyagi fedezet előteremtését. Ennek érdekében kommunista műszakot szerveztek, s gondoskodnak a gyer-

mek kíséretéről is. Vállalásuk egy részét október első napjaiban már teljesítették.

Dohányos Mihály, 8. osztályos kisdíák nem maradt egyedül fájdalmas tragédiájában.

A szerető nagyszülők, az intézet

pedagógusai, növendékei; az édesanya egykori munkatársai egy emberként fogtak össze. Segítik őt, figyelik és irányítják életútjának alakulását.

*Éderné Iván Mária
tanár*

Egy iskolai kirándulás emléke

Úttörőéletünk egyik igen jelentős és kedvelt programja, a Vakok Általános Iskolájában már hagyománnyá vált, egynapos kirándulás, melyre ősszel, vagy tavasszal kerül sor. Ez az esemény mindenkinek jelent valamit: Kinek a természettel való ismerkedést, a túrázást, kinek az országjárást, hazánk megismerését.

Ebben a tanévben szeptember 29. lett a kirándulás napja. Voltak őrök, amelyek önállóan tervezték és bonyolították le programjukat. Akadtak olyan osztályok is, melyek összefogtak egymással, és együtt kirándultak. Mentek csoportok a budai hegyekbe, Csobánkára, Kerepestarcsára, Kamaraerdőre, Törökmezőre, és még sorolhatnám tovább.

A két nyolcadik és a két ötödik osztály együtt szervezte kirándulását. A hosszú útra egy autóbusz vitt minket, melyet a terv könnyebb megvalósításához Gál Imre tanár úr, a kirándulás fő szervezője, szerzett meg nagy örömünkre. Korán reggel indultunk Hollókőre. A jó hangulatnak köszönhető, hogy az út igen rövidnek tűnt. Megtudtuk, hogy a hollókői vár Csák Máté, híres „kiskirály” tulajdona volt. A későbbi századokban fontos szerepet játszott a törökök elleni védelemben is. Meglátogattunk egy múzeumot is, mely régen egy közép-nemesi család háza volt. Megismertük a család életmódját, használati tárgyait, a korabeli berendezési kellékeket, például: tűzhely, szép faragású bölcso, szekrények, asztalok, petróleumlámpa stb. Fűltanúi lehetünk a tájra jellemző, jellegzetes palóc tájszólásnak is.

Egy órai buszozás után, az 1705. évi országgyűlés színhelyére érkezünk, Széchenybe. Itt egy nagyon

kedves néni várt ránk, aki végigkísért bennünket.

Bevezetőül egy megható mondat hallottunk tőle. A Széchenyben található Kerek-dombról azt mesélik, hogy nagyon sok kincs rejlik a belsejében. A kincshez vezető út minden karácsony éjjel, az éjféλι hangszó előtt tíz percnyi időtartamra, megnyílik. Egy karácsonyi éjszakán egy asszony a fiával elment a kincsekért. Minél beljebb haladtak a domb belsejében, annál értékesebb kincsekre leltek. A sok válogatás miatt a rendelkezésükre álló rövid idő eltelt. Az éjféλι hangszóra az asszony kisetett a szabadba. Mikor már az út bezárult, akkor vette észre, hogy a fia bentrekedt a domb mélyében. Amikor fúj a szél, hallani vélik a fiú sírását. A monda meghallgatása után, megcsodáltunk egy hatszáz éves katolikus templomot. Vezetőnk elmondta a templom történetét is. Jártunk abban a kastélyban, ahol az országgyűlés idején, II. Rákóczi Ferenc kapott szállást. Kirándulásunk utolsó állomása a vácrátóti botanikus kert volt, mely 42 kat holdon terül el. Ennek csak kis részét tudtuk bejárni. Vezetőnk ismertette a növények származási helyét, jellemző tulajdonságait. Hazánk legnagyobb arborétuma ez, kb. tízezer féle növény található benne. Eredetileg itt nagyon rossz termőtalaj volt, ezért a kert alapítója jó minőségű talajjal töltötte fel ezt a területet.

A sok szép látvány után nem maradt más hátra, mint a hazatérés. Este mindenki az élményeit mesélte. Én így próbáltam összefoglalni, hogy mit láttam és mit hallottam társaimmal együtt.

Köszönjük a kirándulást.

*Nagy István
VIII. b. osztályos tanuló*

Értesítjük tagtársainkat, hogy Budapesti és Pest megyei Szervezetünk irodájában (Budapest, XIV. Május 1. út 47.) a segédeszközök és a könyvek árusítása az őszi bérletosztások és tagdíj befizetések ideje alatt is folyik.

Hivatalos órák: hétfőn, csütörtökön és pénteken 8—12 óráig, kedden 14-től 18 óráig.

Pinviczki György titkár

Törökországi vak sorstárs Braille írásban angol nyelven levelezne magyar fiatalokkal. Cím: Recep KISACIK, Bölükyazi köyü, Karaman / KONYA, Türkye.

Eladó egy új állapotban levő B—93 jelzésű sztereo orsós magnetofon. Érdeklődni lehet a késő esti órákban 686—112-es telefonon vagy a szerkesztőségben (210—440) a délelőtti órákban.

25 éves, erősen gyengénlátó lány vagyok. Foglalkozásom telefonkezelő. A zenét és az irodalmat kedvelem. Komoly szándékkal partnert keresek. 26 és 35 év közötti hasonló állapotú és beállítottságú budapesti és Pest környéki nőtlen férfiak levelét várom a szerkesztőségbe. Jellege: „Együtt sokkal könnyebb”.

KÖZLEMÉNY

Szerkesztőségünket az alábbiak közlésére kérték fel. Az UNESCO a következő kiadványokat juttatja el díjtalanul a látássérülteknek.

A legfontosabb az „Unesco Hírlap” Braille írásban, amely negyedévenként jelenik meg angolul (teljes- és rövidírásban), franciául (teljes- és rövidírásban), valamint spanyol és koreai nyelven. Minden számot válogatott cikkekből állítottak össze, ezek az oktatás, a tudomány, a kultúra és a kommunikáció témáit képviselik.

Az idősebbek számára, akik a Braille írást-olvasást már nem tudják elsajátítani, vagy azoknak a mozgássérülteknek, akiknek a ter-

jedelmesebb kiadványok kezelése gondot okoz, a folyóiratot kazettára is elkészítik, ezeket ugyancsak térítésmentesen terjesztik.

A hat és tíz év közötti nem látó gyermekeknek ajánlható az „Oldalak sorainak találós kérdései” c. kis, szórakoztató, Braille és síkírású könyvecske, mely domború és színes illusztrációkat is tartalmaz. Ezekhez az angol, francia, spanyol, német és olasz nyelvű példányokhoz ugyancsak díjtalanul juthatnak hozzá az igénylők.

Az érdeklődők forduljanak Frederick H. Potter szerkesztőhöz. Cím: OPI/COU, UNESCO, 7 place, 75700 Paris, France

Tartalom:

A Vakok Világa c. folyóirat állandó rovatvezetőinek neve, a rovatok címe:

Dénes József: Sport rovat

Dr. Falvai Ferenc: Jogi rovat

Barna Zoltán: Zenei rovat

Gerdelics Ferenc: Közlekedési rovat

Kuminka Györgyné: Úttörő rovat

Vándor Tamás: Kulturális rovat

Váradi Péterné: Női rovat

Dr. Vas Tibor: Politikai rovat

Kiss János: Egészségügyi rovat

		Oldal
Szemerédi István:	ELNÖKSÉGI ÜLÉS	1.
Csik Lajos:	KÖRZETI CSOPORTOK TAGGYÜLÉSEI SOMOGYBAN	1.
	HÍREK SZOLNOK MEGYÉBŐL	2.
Szabó István:	BÉKÉS MEGYÉBEN JÁRTUNK	3.
Rácz Sándor:	MAKÓI KLUBUNK SIKERE	3.
Rácz Sándor:	KIRÁNDULÁS A BÜKKBE ÉS A MÁTRÁBA	4.
dr. Kiss László:	BORSODIAK A MÁTRÁBAN	4.
Rácz Sándor:	ÜNNEPSÉGEK A FEHÉR BOT NAPJA ALKALMÁBÓL	4.
	A FEHÉR BOT NAPJA MAKÓN	5.
	HÍREK SZABOLCS—SZATMÁRBÓL	5.
	RÉSZVÉT ÉS SEGÍTSÉG	5.
Aszódi László Antal:	SZOCIÁLPOLITIKAI PORTRÉ ZALA MEGYÉBŐL	6.
Csikós Zsuzsa:	DOLLÁRHEGY	8.
	HELYREIGAZÍTÁS	8.
Dr. Schill Ervin:	MINI ARS POETICA	8.
	ÉPP EGY ÉVE	8.
Kiss János:	A HORMONOKRÓL II. RÉSZ	12.
Hubay Bertalan:	A VAKVEZETŐ KUTYÁVAL SZAKCSOPORTJÁNAK	
	HIRADÓJA	13.
	MEGSZÓLALT A KOTÓ, A SAMISZEN (FODOR LAJOS)	14.
Szép Zoltán:	„HOMÉROSZ HAJÓ”	15.
	VAKOK ISKOLÁI LATIN—AMERIKÁBAN II. RÉSZ	16.
Bacsik László:	MAGNÓSOKNAK — MAGNÓRÓL	17.
	BESZÁMOLÓ A VAKOK III. KÖNNYŰATLÉTIKAI	
	EURÓPA—BAJNOKSÁGRÓL	18.
Lak István:	BARNGOLÁS KÖZÉP—DUNÁNTÚLON	19.
Szonda Klára:	TERMÉSZETBARÁTOK	21.
Éderné Iván Mária:	MISI NEM MARAD EGYEDÜL	22.
Nagy István:	EGY ISKOLAI KIRÁNDULÁS EMLÉKE	22.
	HIRDETÉSEK	23.

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÓK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

FŐSZERKESZTŐ: DR. JÁKSÓ LÁSZLÓ

FELELŐS KIADÓ: DR. BÓDI ISTVÁN FŐTITKÁR

SZERKESZTŐ: BARNÁ ZOLTÁN

MŰSZAKI SZERKESZTŐ: ORBÁN JÓZSEF

FOTÓ: LÉVAI ATTILA

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47. TEL.: 210-440
